

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

ss

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

ÜSTAD MUHSİN KIRAATÎ

NAMAZIN
HİKMETİ

Çeviri:

İsmail Bendiderya

Edit:

Şadman Eroğlu

KEVSER

ss

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 64

Kitabın Orijinal Adı: Esrar-i Namaz

Tercüme: İsmail Bendiderya

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Ramazan Erkut

Baskı: Aydoğan Ofset

Basım Tarihi: Haziran 2008

ISBN: 978-6640-17-0

İsteme Adresi:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

ss

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Takdim	9
Yüce Bir İbadet: Namaz	11
Neden İbadet?	11
1- Allah'ın Azamet ve Yüceliği	12
2- İhtiyaç ve Bağımlılık Hissi	12
3- Nimetin Şükrü	12
4- Fıtrat	13
Nasıl İbadet Edelim?	14
En İyi İbadetler	14
1- Bilinçle Yapılan İbadet	14
2- Aşkla Yapılan İbadet	15
3- İhlasla Yapılan İbadet	15
4- Huşuyla Yapılan İbadet	16
5- Gizli Yapılan İbadet	17
Dinî Sorumluluğun Şartları ve Bulûğ	19
1- Bûluğ	19
2- Güç	20

3- İrade	20
4- Akıl.....	21
İbadet Bir Ölçü Birimidir	23
İbadetin Doğruluk Şartları.....	23
İbadetin Kabul Görmesinin Şartları.....	25
1- İnanç Boyutunda: "İman"	25
2- Siyasi Boyutta: "Velâyet"	25
3- Ahlâki Boyutta: "Takva"	27
4- Ekonomik Boyutta: "Yoksula Yardım"	27
5- Sosyal Boyutta: "Yumuşak Huyululuk"	28
6- Ailevî Boyutta: "Hakları Gözetme"	29
İbadetin Kabul Şartları.....	29
İbadetin Kemal Şartları.....	30
1- Zorluğa Tahammül	30
2- Disiplin ve Süreçlilik.....	30
3- Önem Sıralaması.....	31
4- Bereket	31
5- Yarış.....	31
6- Coşku, Sebat ve Devamlılık.....	32
7- Basiret ve Yakın	32
Vahiy Aynasında Namaz	33
Namaz, Nimete Şükredİştir	36
Namazın Âdâbı.....	39
Namazın Mukaddematı.....	40

1- Taharet ve Temizlik.....	40
Gusül ve Teyemmüm.....	40
2- Namaz Kılanın Elbisesi ve Namaz Mekânı.....	41
3- Kibleyi Tespit.....	41
3- Ezan.....	43
Niyet, İhlasın Tezahürüdür.....	45
Niyet Nedir?.....	45
İhlas	46
İhlaslı Olmanın Yolu.....	48
İhlasın Belirtileri.....	50
Namazın Kılınması.....	53
Tekbir.....	53
Fatıha Suresi.....	55
Tevhid (İhlas) Suresi.....	64
Rükû	66
Secde.....	67
Sübhanallah.....	69
Kunut	72
Teşehhüd.....	72
Selâm	74
Namazın Takibatı.....	77
Hz. Fatıma (s.a) Tesbihi	78
Şükür Secdesi	79

Cuma Namazı	81
Yağmur Namazı	83
Bayram Namazı	87
Sünnet Namazlar.....	91
Cemaat Namazı.....	93
İmamın Adaleti	94

TAKDİM

Bilindiği üzere İslâm dininde ibadetin özel bir yeri vardır. Kur'ân-ı Kerim'de de belirtildiği gibi insanlar ve cinler ibadet etmek için yaratılmıştır. İbadet kul ile mabut arasındaki kulluk bağıdır. Bu manevî hâl, namazda tam doruğuna varmış olmalıdır ki, Allah Resulü (s.a.a), "göz nuru" olarak tanımlamıştır namazı.

Nefsin kötülük ve fenalıklardan arındırılmasında namaz, çok etken bir rol üstlenmektedir.

Şüphesiz saadete eren, nefsini arındıran oldu.

(Şems, 9)

Saadete ermek nefsi arındırmaya ve nefsi arındırmak ise tam bir bilinçle namaz kılmaya bağlıdır.

Namaz yüce bir konuma sahip olduğu hâlde Müslüman halkımızın namaz hususundaki ihmal ve umursamazlığını gördüğümüzden dolayı Kevser Yayıncılık olarak her alanda olduğu gibi bu alanda da paha biçilmez bir eseri insanımıza sunmaktayız.

Bu kitabı okuduktan sonra namazın önemini, sosyal ve siyasal boyutunu daha iyi kavrayacağınızı ümit ederiz. Yüce Allah, bizi de gerçek namaz ehlerinden ve yüce Allah'ın rızasını kazananlardan eylesin.

Kevser

SS

<https://t.me/caferilikcom>

YÜCE BİR İBADET: NAMAZ

Yaratıcı ve mabudu tanımak, insanın yüreğinde O'na karşı sevgi doğurur ve bu sevgi O'nun azamet ve büyüklüğü karşısında insanı tevazu, ibadet ve kulluğa yöneltir.

Namaz, insanın Yüce Allah'ın huzurunda sergilediği kulluğun bir tezahürü, ibadet ve ubudiyetin mazharıdır. Yüce Yaratıcı'nın "kulu" olan ve "kul"luğunun bilincinde olup bunu bütün varlığıyla hissedip buna inanan bir insan, O'nun huzurunda olur, yere kapanıp toprağa secde eder, O'nunla râz-u niyazda bulunur, yalvarıp yakarır, varlığının yegane kaynağı olan Rabbini tenzih ve tespih eder.

Neden İbadet?

İnsanoğlunun yaratılış felsefesi kulluktur, ibadet ve tapınmadır. Rabbu'l-Âlemin Kur'ân'da şöyle buyurmaktadır:

Cinleri ve insanları, yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.^{ss}

Bu büyük hikmet ve gaye, Allah resullerinin de ana ülküsü olagelmıştır:

Her ümmete, Allah'a kulluk etmelerini ve tâğuttan sakınmalarını bildiren bir peygamber gönderdik.^{ss}

---

ss- Zariyat, 56.

ss- Zümer,17.

Bu kullukta bulunmanın Allah'a hiçbir yarar sağlamadığını, bilakis, bizzat insanın kendisine onur ve mutluluk kazandırdığını da hemen belirtelim, zira Yüceler Yücesi Allah mutlak anlamda müstağnidir:

Bir çıkar sağlamak için insan yaratmadım, / kullarıma kerem etmek istedim, yaratarak...

Öğrencilerine ders çalışmalarını söyleyen öğretmenin öğrencilerin ders çalışmasına ihtiyacı yoktur ve bundan hiçbir fayda elde etmez. Ders çalışmanın faydası öğrencilerin kendisindedir.

İnsanın ibadet ve kulluk etmesinin kökeni ve sebebi şunlardır:

1- Allah'ın Azamet ve Yüceliği

İnsan önemli ve saygın bir şahsiyetle karşılaştığında ister istemez onun önünde saygılı ve alçakgönüllü bir tavır takınır ve ona hürmet duyar. Bu hürmet ve saygı o şahsın sahip olduğu azamet ve bilgiden ileri gelir. Allah Teala tüm azamet, celal ve bilginin kaynağı olduğundan insan kendini O'nun karşısında güçsüz, küçük ve aşağı görür ve secde işte bu mananın güzel bir simgesidir.

2- İhtiyaç ve Bağımlılık Hissi

İnsan yaratılış itibariyle aciz, muhtaç ve güçsüzdür; Allah Teala ise mutlak gani ve ihtiyaçsız olup tüm insanların tedbir-cisidir. İşte bu, insanın Allah Teala karşısında kullukta bulunması ve O'na tapınmasının en büyük nedenidir.

3- Nimetin Şükürü

Bizleri kuşatan sayısız ve türlü nimetler Allah Teala'nın varlığının ispatı olup O'na tapınma duygusunu doğurmaktadır. Bu nimetler daha biz doğmadan önce başlamıştır, ha-

yatımız boyunca bizlerle olmuştur ve eğer liyakatimiz varsa ahiret hayatında da onlardan faydalanacağız. Kur'ân-ı Kerim de bu noktaya değinerek Hz. Peygamber'in (s.a.a) zamanında yaşamış olan kimselere hitaben şöyle buyurmaktadır:

Şu Ev Kâbe'nin Rabbine kulluk etsinler; ki O kendilerini aklıktan kurtarıp doyuran ve korkudan güvenliğe kavuşturandır.^{ss}

4- Fıtrat

Tapınma ve yakarış insanın fıtratında vardır. Bu tapınma hem gerçek mabuda karşı olabilir (ki istenen de budur.) hem batıl ve göstermelik mabutlara karşı (ki bu da sapmadır.) Puta tapma, ay ve güneşe tapma, buzağı ve ineğe tapma bu sapmanın çeşitli örnekleri olup bazı insanlar ise para, makam, kadın, araba, tağut ve benzeri değerlere tapmaktadırlar.

Bütün peygamberler insanları bu sapmadan kurtarmak ve fıtratları doğru yola hidayet etmek için gönderilmişlerdir. Hz. Ali (a.s), Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bisetiyle ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır:

Allah Teala Hz. Muhammed'i (s.a.a) kullarını put-perestlikten kurtarıp Allah'a tapınmaya davet etmesi için gönderdi.^{ss}

İbadetin ruhu insanın fıtratına konulmuştur, doğru hidayet edilmediği takdirde insan put ve tağuta yönelecektir. Bu aynen küçük bir çocuğun yemeğe olan özelliği gibidir, çocuk doğruya yönlendirilmediği takdirde toprak yiyecek ve hatta bundan hoşlanacaktır. Bu fitrî özellik doğru şekilde yönlendirilip hidayet edilmezse insanı geçici sevgiler batıl saplantılara duçar kılacaktır.

---

ss- Kureyş, 3 ve 5.

ss- Nehcü'l-Belâğa, 147. hutbe.

Nasıl İbadet Edelim?

Her evin adresi evin sahibinden alınır. Her ziyafet ve şö-
lende yine ziyafeti verenin görüşü alınır.

İbadet; Allah Teala'nın huzuruna çıkmak ve kulları için özel olarak hazırlanmış sofrasının başına oturmaktır. O hâl-
de ibadetin nasıl olması gerektiğinin de O'ndan öğrenilmesi
ve O'nun bu konudaki emirlerine uyulması gerekmektedir.
O'nun neyi ibadet kabul ettiğine ve bizden ibadeti nasıl yerine
getirmemiz gerektiğine dikkat etmemiz gerekmektedir.

İbadetin özellikle namazın görünüş şekli yerine bu iba-
detin nasıl yapılması gerektiği üzerinde duracağız. İbadetin
muhtevası din evliyaları ve din öğretilerinden öğrenilmeli ve
buna göre amel edilmelidir.

En İyi İbadetler

1- Bilinçle Yapılan İbadet

Bilgili insanın kıldığı iki rekât namaz, cahil insanın kıldığı
yetmiş rekât namazdan daha iyidir.^{ss} İbadet eden cahil insan
değirmeni döndüren eşek gibidir, kendisi döner ancak hiçbir
yol kat etmez.^{ss}

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İki rekât namaz kılan ve kimin karşısında durduğu-
nun ve kiminle konuştuğunun bilincinde olan kimse-
nin bütün günahları bağışlanır.^{ss}

İşte bu tür namaz ruhun miracıdır, insanı günahlardan
korur ve insanı Allah'a yakınlaştırır.

---

ss- Sefinetu'l-Bihar, c.2, «abd» sözcüğü.

ss- age.

ss- Vâfi, c.2, s.10.

2- Aşkla Yapılan İbadet

İnsanın Allah Teala'ya olan aşkı ve O'na yakarış coşkusu kulun ruhunun yücelmesine neden olan önemli bir faktördür.

Ruhsuz ve cansız ibadetler, Allah Teala'ya aşkın olmayışı ve O'na içten yönelmeyişi bir göstergesidir. Dualardan birinde şöyle diyoruz:

Allah'ım! Benim neşemi sana ibadette kıl.^{ss}

İbadet etmekten haz duymayan kimseler, leziz bir yemekten tad almayan hasta kimseler gibidir. İnsanda böyle bir coşku ve aşk olduğu takdirde artık tebliğ ve teşvik gibi dış etkenlere ihtiyaç duymadan ibadetini yerine getirecektir. Meşhur bir şahsiyeti görüp onunla konuşmak için nasıl dakikaları sayıyorsa yaratının huzuruna çıkmak için lahzaları öylesine iple çekecek ve bu ibadetten fevkalade büyük bir haz duyacaktır; bu da insanın günahlarını affettirdiği gibi artık günah işlemekten de alıkoyacaktır.

İlâhî aşkla dolu olanlar için "ezan" sesi maşukla görüşme zamanıdır. Hz. Peygamber (s.a.a) ezan vakti olduğunda Bilal-i Habeşi'ye hitaben şöyle buyurmaktaydılar:

Ey Bilal! Bizleri gam ve kederden kurtar.^{ss}

Bu cümle o hazretin tasavvuru imkânsız ilâhî aşkını göstermektedir.

3- İhlasla Yapılan İbadet

İbadeti ortadan kaldıracak olan etkenlerden biri "riya"dır. Yine ibadetin değerini yükseltecek en büyük etken ihlastır. İbadette ihlasın olması çok zordur, ihlas insanın can ve yüreğini İblis'in vesveselerinden arındırmaktadır; onun içinde

---

ss- Münacat-ı Hamsete Aşer, yedinci dua.

ss- Mehaccetu'l-Beyza, c.1, s.377.

güçlü bir irade ve zorlu bir çalışmayı gerektirmektedir. İbadet halis olmadıkça Allah Teala nezdinde kabul olmaz. İnsanın alınının secdeye varması, sureleri doğru olarak kıraat etmesi veya cemaatin ilk saflarında yer alması ölçü değildir. Namaz ve kulluk riya renginden temizlenmeli, ilâhî renk olan (sıbga-tullaha) boyanmalı ve Allah Teala'nın huzuruna ulaşabilmelidir. Bu konuda Kur'ân-ı Kerim'in tabiri şöyledir:

Oysa onlar, dini yalnızca O'na halis kılan hanifler olarak sadece Allah'a kulluk etmek, namazı dosdoğru kılmak ve zekâtı vermekten başkasıyla emrolunmadılar.^{ss}

4- Huşuyla Yapılan İbadet

Huşu, insanın ibadet sırasında ilâhî azamet karşısında kulluğunun bilincinde olması sonucu ulaştığı bir haleti ruhiyedir. Aciz ve muhtaç olduğunun bilincinde olan, ilâhî azamet ve kemali derk eden ve ibadet sırasında kendini her şeyi bilen ve eşsiz bir yaratıcının karşısında gören insanın kalbi huşuyla dolar. Bu durumda insanın kalbi her şeyden sıyrılarak sadece büyük ve yüce Allah'a yönelir, böyle bir insanın bakışları manalı olur, yüreği yumuşayıverir. Artık onun için her şey O olur, ve Allah Teala'dan başka her şey gözünde küçülür, etrafındaki her şeyi O'nun bir cilvesi olarak görür. Tüm nimetlerin O'ndan alındığını ve diğerlerinin arada, sadece bir vasita olduğunu müşahede eder.

Kur'ân-ı Kerim bu insanları şöyle tasvir etmektedir:

Onlar namazlarında hûşû içinde olanlardır.^{ss}

Bu hâl insanın tüm varlığıyla O'na doğru yönelmesinin bir sonucudur. Hadislerde ibadet konusunda şöyle geçer:

---

ss- Beyyine, 5.

ss- Mü'minun, 2.

Allah'a O'nu görüyormuşçasına ibadet et.^{ss}

Namazı son namazınmuşçasına vaktinde kıl...^{ss}

Evet sanki sadece bir namaz için ömrümüz kalmışçasına namaz kılınmalıdır.

5- Gizli Yapılan İbadet

Hz. Resulullah Efendimiz (s.a.a) bu konu hakkında şöyle buyurmuşlardır:

Gizlice yapılan ibadetin sevabı daha büyüktür.

Cemaat namazı ferdî kılınan namazdan daha üstündür, binaenaleyh bu gizlilik daha çok müstehap ibadetler için geçerlidir, zira müstehap ibadetler insanların önünde yapılırsa, onlara gösteriş manasında algılanabilir. Bu ibadet edenin gurura kapılma tehlikesini de doğurabilir.

Şeytan, insanın kurtuluşa ermesini engellemek için yemin etmiştir. İnsanın yolunun üzerine kuyu kazmak, günah uçurumu düzenlemek ve onu da kendisi gibi cehennemlik kılmak için ant içmiştir. Bunu ise onun ibadetine tuzak kurmakla ve ibadetini tesirsiz hâle getirmekle yapmaya çalışmaktadır.

İnsanın niyetini bozarak riya yoluyla bu amacına ulaşmaya çalışan şeytan insanda onun yaptığı ibadeti büyük gösterecek bu yolla onda gurur oluşturmaya çalışmaktadır. Şeytanın bir diğer yöntemi ise insandan ibadet başarısını almak veya onu günaha sürüklemek; böylece insanın yaptığı bütün ibadet ve amelleri boşa çıkarmaktır.

Bir çiftçinin bir yıl zorlu çalışmadan sonra mahsulüne bir kibrit çakıldığını düşünün, tüm bu zahmetler bir anda yanıp kül olacaktır. Yine dupduru suyla dolu olan bir testiye dü-

---

ss- Misbahu'ş-Şeria, s.8.

ss- Biharu'l-Envar, c.87, s.233.

şünün, içine bir böcek veya necis bir toprak parçası düşecek olursa bu su artık içilemez hâle gelecektir.

İbadet de böyledir. Riya ve günah ibadetin afetidir; ibadet gurur ve kibirle, namaz gösterişle, sadaka minnetle ve hasenat gıybetle kül olup gider.

DİNÎ SORUMLULUĞUN ŞARTLARI VE BULÛĞ

Tüm yaratıklar arasından sadece insan dinî sorumlulukla mükellef kılınmıştır. Allah Teala tarafından üzerine vazife yüklenen tek yaratık olma şerefi insana verilmiştir. Allah Teala tüm yaratıklar arasından insanı seçmiş ve ona kendi ruhundan üflemiş ve onu kendisine muhatap kılmıştır.

Bir İslâm âlimi insanoglunun şer'i mükellefiyet çağı olan bulûğ çağının yıldönümünü kutluyor ve "Ben böyle bir günde, Rabbimin emirlerini yerine getirebilme liyakatine kavuştum, bunu nasıl kutlamam?" diyordu. Evet, gerçekten de bulûğ çağı kutlanması gereken bir merhaledir müminler için...

Evet, insana sorumluluk yükleyen şeyler kısaca şu şekilde özetlenebilir:

1- Bûluğ

Fiziki anlamda bulûğ çağı erkek çocukların 15'lerini tamamlayıp 16 yaşına basması, kız çocuklarının da 9 yaşını tamamlayıp 10 yaşına girmesiyle başlar. Ancak, bundan önce de bulûğun başlamış olma ihtimali vardır, tafsilatlı bilgi için rahmetli İmam Humeyni'nin -ks- Tam ilmihalinde 2252 no'lu hükme bakılabilir.

Bu bulûğla birlikte Müslüman çocuk İslâm dininin bütün farzlarıyla mükellef olur ve haramdan sakınması gerekir, aksi takdirde günah işlemiş ve ilâhî cezayı hak etmiş olur.

Daha farklı bulûğlar da vardır:

a) Siyasi bulûğ: Siyasal, sosyal ve idari konularda gerekli bilgi ve bilince ulaşmakla kazanılır.

b) Ekonomik bulûğ: Bireyin kendi mülk ve varlığını koruyabilecek ekonomik bilgi ve bilince ulaşmasıdır.

c) Evlilik bulûğu: Yaşla ilgili olmayıp bireyin kendisini ve ailesini geçindirebilecek ve ailevi sorumluluklarının tamamını yerine getirebilecek bilgi, yetenek ve bilince ulaşmasıyla gerçekleşir.

Her ne kadar dinî sorumlulukların yüklenilmesi için bulûğa ulaşmak şart ise de, çocukluğunu tamamlayıp bulûğa yaklaşan bireylerin İslâmî farzlarla tanışmaları ve günahtan uzak durmayla kendilerini alıştırmaları gerekir, onları bulûğdan önce bu şekilde eğitmek ebeveyn için de dinî bir fariza sayılır; böylece bulûğ çağına ulaşan bir genç, dinî sorumluluklarında bocalamayacak, bilgisiz ve cahil olmayacaktır.

2- Güç

Sorumluluğun şartı, gerekli güç ve imkâna sahip olmaktır. Âdil ve kerem sahibi olan Yüce Yaradan kimseyi yapamayacağı bir vazifeye sorumlu kılmamış, gerekli güç ve imkânı olmayana mesuliyet yüklememiştir. Kur'ân'da şöyle buyurmaktadır:

Allah, hiç kimseye güç yetireceğinden başkasını yüklemez.^{ss}

3- İrade

Sorumluluğun 3. şartı iradedir. Bireyin engellenmesi ve vazifesini yerine getirmesinin önlenmesi hâlinde sorumlu tutulamayacağı ve bundan hesaba çekilmeyeceği apaçık ortada-

---

ss- Bakara, 286.

dır. Tağutun haccı engellemesi veya bir zalimin insanı zorla günaha bulaştırması vb. hususlar bu tanıma girer; ancak, her zorlamanın geçerli gerekçe olamayacağı ve mesela zorla katil olunamayacağı da unutulmamalıdır.

4- Akıl

Akıl meselesi insanı hayvana üstün kılan ve ona bilgi ve bilinç kazandıran bir unsur olduğundan sorumluluğun şartlarından biri olup ceza ve mükâfatı beraberinde getirir. Bu nedenledir ki akıllı kıt veya deli olanlar sorumlu tutulmazlar. Bu değerli cevherin insan hayatındaki etkisi çok önemli ve vazgeçilmez olduğundan, içki vb. gibi akla zarar verebilecek her şey İslâm'da yasaklanmıştır ; bilakis danışma, meşverette bulunma, öğrenme, gezip dünyayı görme, tecrübe edinme, yetenekleri geliştirme... gibi akıl ve zekanın bilenip güçlenmesinde olumlu rol oynayan her şeye teşvikte bulunulmuştur.

İBADET BİR ÖLÇÜ BİRİMİDİR

Daha önceki bahislerimizde ibadetin kulluk ve tapınma olduğunu, Allah'ın emrine itaat, O'nun isteğini kendi nefsinin isteğine yeğleme, şeriatın kurallarına göre yaşama anlamına geldiğini söylemiştik.

Dinî bir görev olarak yapılan ibadetin değer ve konumu bireyin niyet ve maksadına, yerine getiriliş türüne ve bireyin ferdi özellik ve eğilimlerine bağlı olarak değişir.

İbadet kimi zaman sadece doğru yapılmış, kimi zaman kabul görmüş, kimi zaman da kemal sıfatını beraberinde getirmiş olur. Binaenaleyh her ibadette bu şartlar söz konusudur:

1- İbadetin doğruluk şartları

2- İbadetin kabul şartları

3- İbadetin kemal şartları

Şimdi bu üç merhale ve üç konumu kısaca ele alalım:

İbadetin Doğruluk Şartları

Gaye ve şeklin doğru olması, ibadetin doğruluğu için gerekli iki önemli unsurdur. Başka bir deyişle ibadet hem doğru niyetle yani Allah rızası için yapılmalı, gösteriş veya riya amacı taşımamalıdır; hem de teferruatlarında bile dış görünüşünün doğru ve kusursuz olmasına özen gösterilmelidir.

İbadetin ihlasla ve salt Allah rızası için yapılması demek, yaptığımız ibadete karşılık insanlardan takdir ve ilgi beklememek demektir; salt Allah'a kulluk için ibadet etme-

li ve Allah'tan başkasının takdiri beklenmemelidir. Ehlibeyt bahçesinin güllerinden İmam Cafer Sadık (a.s) "İhlaslı amel, Allah'tan başkasının takdir ve ilgisini beklemeden yapılan ameldir." buyururlar.^{ss}

İbadetin doğruluğunun bir diğer şartı, şeklen de doğru olması ve İslâm'ın emrettiği şekilde yapılmasıdır; özel zevkler, şunun bunun beğenisi, örf veya moda gibi unsurlar ibadetin şeklini kesinlikle etkilememelidir. Nerede yüksek, nerede alçak sesle okunacağı, nerede oturulup nerede ayakta durulacağı, nerede iki, nerede dört rekât olacağını şeriat ve dinî hükümler belirler; şahıslar veya zevkler değil.

Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyururlar:

Ameller ve sözler, sünnete uygun şekilde ve tam olarak şeriatın emrettiği üzere ve kulluk niyetiyle yapılmadıkça hiçbir değer taşımaz.^{ss}

Bir noktadan 100 mt. uzakta bulunan bir defineyi bulmanız için 100 mt ötesini kazanmanız gerekir, 98 mt veya 102 mt ötesinde define bulamayacak ve zahmetleriniz boşa gitmiş olacaktır.

Bir telefon numarasını yanlış düşürmek için numaralardan sadece birini yanlış çevirmek yeter, bir anahtarın dişlelerinden birinin az veya çok olması hâlinde kilidi açmayacağı ortadadır.

Kimi zaman bazıları doğru yoldan saptıkları için ibadetlerin şeklini değiştirmiş ve dinde tahrifte bulunmuşlardır, bu tahrifler kimi zaman inat ve düşmanlıkla, kimi zaman sözde aydın fikirli taraflardan gerçekleşirler. Bazen kendilerini pek mukaddes gösterenlerin işe dinî kılıf uydurması, bazen de cehalet vb. nedenlerle ibadetlerin şekli değiştirilmiştir.

---

ss- Biharü'l-Envar, c.70, s.230.

ss- Kısaru'l-Cümel, c.2, s.73.

Gerçek dindarlık ve kullukta bulunma, ibadetin dinen emrolunduğu üzere yapılması ve şekilde hiçbir değişikliğe gidilmemesidir, doğru ibadet budur.

İbadetin Kabul Görmesinin Şartları

Bu şartlar gerçekleştiğinde ibadet doğru yapılmış olmasına ilaveten Allah'ın rızasını da kazanacak ve O'nun katında kabul görecektir. Bir namaz doğru kılınmış olabilir, ama buna rağmen ruhun temizlenip yücelmesinde etkin olmayabilir; tıpkı hastayı iyileştirmeyen bir ilaç veya müşteri bulmayan bir mal gibi, ibadet de bazen bireyi sadece cezalandırılmaktan kurtarmış olur, kimi zamansa Allah'ın da rıza ve hoşnutluğuna yol açarak kulun Rabbine yakınlaşmasını sağlar.

Ayet ve hadislerde ibadet ve amellerin kabulü konusunda çeşitli noktalara dikkat çekilmiştir, burada birkaçına kısaca değinelim:

1- İnanç Boyutunda: "İman"

Kur'ân-ı Kerim "**Kim bir mümin olarak sahih bir amelde bulunursa biz onu güzel bir hayatla yaşatırız...**" buyurmakta^{ss} ve bir başka yerde de "**İman etmeyip küfre sapanın bütün yaptıkları boşa gider.**" şeklinde hatırlatmaktadır.^{ss}

Sahi, Allah'a inanmayan biri, kulluk adına işlediklerinin Allah katında kabul görmesini nasıl bekler?

2- Siyasi Boyutta: "Velâyet"

Bir amelin Allah Rızası doğrultusunda yapılmasını sağlayan şey, ilâhî bir lidere itaat ve onun gösterdiği yolda yü-

---

ss- Nahl, 97.

ss- Maide, 5.

rümehtir. Ancak böyle bir liderin velayet ve önderliği sayesinde ki doğru amel ve ibadet etkin olabilecektir; aksi takdirde amel ve ibadetler ya etkisiz ve nötr olacak, ya da ibadet bile Allah düşmanlarının gayelerine hizmet eden bir faktöre dönüşecektir.

Bir araçtaki yolcuların elbiseleri köhne ve pejmürde olsa da, şoförün tecrübeli ve emin biri olması hâlinde yolcular sağ salim menzile varabilecektir; ama şık giyimli yolcuların aracını kullanan şoför tecrübesiz, güvenilmez, yolu bilmeyen veya sarhoş biriye o yolcuların menzile varamayacağı, hatta muhtemelen hayatlarını kaybedecekleri ortadadır.

Bugün nice İslâm ülkeleri Kur'ân gibi mükemmel bir kaunun manzumesi ve kusursuz bir anayasaya sahip oldukları hâlde Kur'ân'a göre amel eden salih ve dindar insanlar tarafından değil, zalimler ve tağuti sistemler tarafından yönetildikleri ve hakkın değil, batılın velayetine itaat ettikleri için zillet, horluk, anlaşmazlık ve zaaf içinde kıvrınmaktadırlar.

İbadet ancak doğru ve salih bir liderin izinden yürünmesi hâlinde gerçek mefhumuna kavuşur ve Allah'ın rızasını kazanabilir. İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle nakledilir:

Bir Müslüman Allah'a inanıyor ve çok çetin ibadetlerde bulunuyor olmasına rağmen salih, dindar ve liyakatli bir imam ve liderin izinden yürümüyorsa amelleri kabul görmez, yaptıkları da boşa gider.^{ss}

Bir başka hadiste de şöyle buyruluyor:

Resulullah'ın Ehlibleyti'nin velayet ve önderliğini kabul etmeyenlerin ameli Rabbu'l-Âlemin'in huzurunda kabul görmez.^{ss}

---

ss- Vesail, c.1, s.90.

ss- Kâfi, c.1 s.430.

3- Ahlâki Boyutta: "Takva"

İyi amelin kabul görmesi "Allah korkusu" taşıma şartıyla mümkündür, kulluğun kabulü için takvalı olmak ve günah-tan uzak durmak gerekir. Habil'le Kabil kardeşti; her ikisi de Allah'a birer kurban sundu, ama Kur'ân'da da buyrulduğu gibi: "Allah sadece takva ehlinin sunduğunu kabul eder."^{ss}

Başkalarından çaldığını yoksullara infak edenin infakı kabul edilmez.

Kul hakkını yiyenin namazı İslâm'da kabul görmez...

Namazını terk ettiği hâlde cihadda bulunanın, başka-larına haksızlıkta bulunduğu hâlde namaz kılanın, iftira ve gıybetle bulunup da hacca gidenin, gözünü elalemin namu-sundan ayıramadığı hâlde teheccüd namazı kılanın emelleri kabul görmez; böyle cihatların, böyle namazların, böyle te-heccüd ve hacların Allah indinde hiçbir değeri yoktur. Çünkü Allah korkusu ve "takva"yla yapılmamıştır, takvasız ameller-se "hayırlı ve salih amel" değildir.

4- Ekonomik Boyutta: "Yoksula Yardım"

Yoksul insanlar da Allah'ın kullarıdır. Yoksul ve muhtaç insanları görmezden gelip onların durumuna lâkayt kalına-rak yapılan ibadetler Allah katında değer taşımaz; nitekim ayet ve hadislerde "namaz"la "zekât"ın birlikte söz konusu edilmiş olması boşuna değildir; biri Allah'la, diğeri O'nun kullarıyla ilgilidir çünkü. Ehlibeyt-i Resulullah'tan (s.a.a) olan İmam Rıza'dan (a.s) rivayet edilen bir hadis-i şerifte "*Zekât vermeyenlerin namazı kabul görmeyecektir.*" buyrulmaktadır.^{ss}

Yoksulların hakkını gözetmemek insanın malına haram karıştırır ve neticede hayatının akışında çizgiden sapma olur.

---

ss- Maide, 27.

ss- Biharu'l-Envar, c.96, s.12.

5- Sosyal Boyutta: "Yumuşak Huyluluk"

İslâmî toplumun temeli, bireyler arasında uhuvvet, kardeşlik ve samimiyet ilkelerine dayanır. Bu sağlam ilişkiyi bozacak, Müslümanlar arasında kardeşlik, birlik ve samimiyet bağlarını zedeleyecek her davranış İslâm'da çirkin sayılmış olup bireyin ibadetlerinin de ihlastan yoksunlaşmasına neden olur. Gıybet, iftira, kötüleme, ispiyonculuk, huysuzluk, geçimsiz davranış, başkalarına eziyette bulunma, yakınlarıyla ilişkiyi ve selâmı kesme gibi davranışlar bu statüye girer.

Bilakis, sıla-i rahimde bulunarak yakınlarını dolaşıp görüşmek, iyi huylu olmak, insanlara samimi ve dostça davranmak ve iyi niyetli olmak gibi hasletler Allah Teala'nın rızasına ve ibadetlerin de kabulüne neden olur.

Bu hususta sayısız hadisler vardır, bunlardan birkaç örnek aktaralım; Hz. Resulullah efendimiz (ona ve Ehlibeyti'ne selâm olsun) şöyle buyururlar:

Müslüman kardeşinin gıybetini yapan kimse, ondan helallik almadığı sürece 40 gün boyunca kıldığı namaz ve tuttuğu oruçlar kabul görmez.^{ss}

Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) sahabeden Hz. Ebu-zer'e (r.a) şöyle buyurdular:

Din kardeşinle küs olmaktan sakın, aksi takdirde amellerin kabul olunmaz.^{ss}

İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şu hadis rivayet edilir:

Sirke balı nasıl bozarsa, kötü huyluluk da amelleri öyle bozar.^{ss}

---

ss- Camiu's-Saade, c.2, s.234.

ss- Mekarimu'l-Ahlak, s.554.

ss- Usul-i Kâfi, c.2, s.321.

6- Ailevî Boyutta: "Hakları Gözetme"

Karı-kocanın birbirine karşı hakkı hukuku vardır, birbirini inciten eşlerin namazları ve hayırlı amelleri Allah indinde kabul görmez.^{ss}

İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şu hadis rivayet edilir:

Bir evlat, anne babasına öfkeyle bakarsa, onlardan haksızlık ve zulüm görmüş olsa bile o evladın namazı Allah huzurunda kabul görmez.^{ss}

Bir Müslümanın rabbiyle ilişkisinin sağlıklı olabilmesi için öncelikle kendi ailesiyle ilişkilerinin hak ve hukukuna gereğince uyması gerekir.

Namaz, ruhun miracı ve maneviyat merdivenidir. Bu merdivenle yükselme tırmanabilmek için merdivenin ayaklarının sağlam olması gerekir. Allah'la irtibatın sağlam temeli; bireyin kendi aile fertleriyle ilişkilerinin iyi ve sağlıklı olmasıdır.

İbadetin Kabul Şartları

Namaz ve diğer ibadetlerin kabulü için bunca şart var olduğuna göre namaz ve ibadetlerimizi boşa çıkaracak davranışlardan titizlikle uzak durmamız gerekir. Bir İbadetin sırf yerine getirilmiş olması yeterli değildir, o ibadeti emreden Yüce Yaradan'ın rızasına uygun şekilde yapılmasıdır asıl önemli olan.

İlim şehrinin kapısı olan Hz. Ali (a.s) "*Amelin sırf kendisine değil, kabul görmesine özen gösterin.*" buyurmaktadır.^{ss}

Bu durumda ibadetimizin kabul olup olmadığını nasıl anlayabiliriz? Bunu İmam Cafer Sadık'tan (a.s) rivayet edilen şu hadis-i şerif çok güzel açıklamaktadır:

---

ss- Vesail, c.14 s.116.

ss- Usul-i Kâfi, c.2 s.349.

ss- Biharu'l-Envar, c.71, s.173.

Namazının kabul edilip edilmediğini bilmek istiyorsan, kıldığın namazın seni günah ve kötülükten ne kadar alıkoyabildiğine bak; kıldığın namaz, seni günah ve kötülükten alıkoyabildiği ölçüde Allah indinde kabul görmektedir.^{ss}

İbadetin Kemal Şartları

İbadetlerin doğruluk ve kabul şartlarından öte şartları da vardır. Bu şartların yerine gerilmesi hâlinde ibadetin değer ve etkinliği fevkalade artmakta ve daha üstün bir kemale neden olmaktadır.

İbadet ve amelleri üstün ve kâmil kılan bu unsurları kısaca özetlemeye çalışalım:

1- Zorluğa Tahammül

İbadetin zorluğuna tahammül etmek, uyuşuk ve rahatına düşkün olmamak gerekir, ibadet şevk ve aşkla yerine getirildiğinde güzeldir. Hz. Ali (a.s) *"En güzel amel, nefesine zor geldiği hâlde yapabildiğin doğru davranıştır."* buyurmaktadır.^{ss}

Zor ve çetin anlarda Hz. Resulullah'ı (s.a.a) desteklemek ve canı pahasına o hazreti korumak, yaya olarak hacca gitmek, Allah yolunda malıyla ve canıyla cihat etmek, din yolunda meşakkat ve zorluklara katlanmak elbette ki fazilet açısından daha üstündür.

2- Disiplin ve Süreçlilik

İbadetin disiplin, düzen ve süreklilik taşıması yeğdir. Rivayetlerde müminin düzenli ve disiplinli bir hayatı olduğu, zamanının belli saatlerini belli çalışmalara ayırdığı ve bir kısmını ibadete ihtisas ettiği geçer.

---

ss- age. c.82, s.198.

ss- Kısaru'l-Cümel, c.2, s.74.

3- Önem Sıralaması

Mümin, işlerini önem sırasına göre yapar, "önemli işler"i, "daha önemli işler"e feda etmesini bilir.

Kendi akrabası arasında fakir varken başkalarına sadaka vermez.

Farzlar dururken sünnetlere öncelik vermez.

Kalıcı ve kapsamlı bir işe girişebilecekken, geçici ve mahdut işlerle oyalanmaz.

Hz. Ali'nin de (a.s) buyurduğu gibi: *"Sünnet namazlar farz namazlara zarar vermeye başladığı yerden itibaren Allah rızasına mucip olamaz."*^{ss}

4- Bereket

Bazen bir amelin kemali, onun bereketli olmasındadır; yani geçici ve sınırlı değil, kapsamlı ve kalıcı faydalar getirmesindedir.

5- Yarış

Hayırlı ve salih amellerde yarışmak ve bu amellerde en önde olmak değerli bir haslettir.

İslâm'ın ilk dönemlerinde Müslüman olmak, İslâm'ın iktidarı ele geçirdiği refah dönemlerinde Müslüman olmaktan elbet daha yeğdir.^{ss} Namaz, ilk vakit girdiğinde kılınmalı, ertelenmemelidir; hayırlı işlerde öncü olunmalıdır, Kur'ân ve hadiste "acele" ve "yarış" kelimelerinin önemle vurgulanması, ibadet ve hayırlı amellerin kemalinin gecikilmeden ve adeta yarışarcasına yapılmasına bağlı olduğunu göstermektedir.

---

ss- el-Hayat, c.1, s.318.

ss- Hadid, 10.

6- Coşku, Sebat ve Devamlılık

Münafıklar namazı bıkkınlıkla, bezgince ve coşkusuz kılarlar.

Dininde ve inancında şüpheli olan biri ibadetlerinde tereddüt ve tembellik gösterir, ara verir, ibadetinin sebat ve devamlılığı yoktur.

İbadetin kemali coşkuyla, şevkle ve kesintisiz olarak yapılmasıdır. Az da olsa şevk ve sebat gösterilerek sürekli yapılan bir hayırlı iş, bezginlikle ve isteksizce yapılarak, bir yapıp bir terk edilen çok hacimli hayırlı işten evlâdır. Yüce Allah, meleklerin ibadetini tavsif ederken "**Gece gündüz, yorulup usanmaksızın Allah'ı tesbih ederler.**" buyurmaktadır. ^{ss}

7- Basiret ve Yakın

Derin bir görüş, bilinç, yakın ve basiretle yapılan bir hayırlı amel, yakinsiz olarak yapılan ibadet ve sathî işlerden yeğdir. Hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

Yakınle iç içe olan ve sürekli olarak yapılan hayırlı bir amel, az bile olsa; yakinsiz ve basiretsiz olarak yapılan çok amelden daha değerlidir. ^{ss}

İbadetin kemali için daha birçok şart varsa da, konuyu fazla genişletmeyerek bu kadarıyla yetiniyoruz.

---

ss- Enbiyâ, 20.

ss- Usul-i Kâfi, c.1, s.57

VAHİY AYNASINDA NAMAZ

Buraya kadar bahsimizin ana mihverini "ibadet" teşkil etti. İbadetin sadece namazdan ibaret olmayıp çok geniş bir yelpazeyi kapsadığını hatırlatmakta yarar var. Hac, oruç, iyiliği emredip kötülükten menetmek, cihad, helal rızık için uğraş verme, insanlara yardım ve iyilikte bulunma, öğrenme, öğretme, Kerbelâ şehitlerini anarak onların matemini tutma, anne babaya iyilik, yetimin gönlünü almak, humus ve zekât verme... gibi eylemlerin tamamı Allah rızası için yapıldığında ibadet sayılır.

Bütün bu ibadetler arasında namazın apayrı bir konumu vardır, namaz Allah'a ibadet ve kulluğun en yüce doruğu konumundadır. Namazın vasıfları, hikmet ve felsefesi, fayda ve etkileri, usul ve âdabı, mekânı ve zamanı hakkında birçok ayet ve hadis vardır, bunların tamamına değinebilmemiz için başlıca bir kitap yazmamız gerekeceğinden burada Kur'ân ve hadiste namazın konumunun ne olduğunu özetle aktarmayı yeterli buluyoruz.

Namaz en büyük ibadet ve bütün peygamberlerin en önemli tavsiyesidir.

Hz. Lokman (a.s) oğlunu namaza davet etmiştir.^{ss}

Hz. İsa (a.s) henüz beşikteyken dile gelip "**Rabbim bana namaz ve zekâtı emretti.**" buyurmuştur.^{ss}

---

ss- Lokman, 17.

ss- Meryem, 31.

Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) namazı "gözünün nuru" olarak tanımlamıştır.^{ss}

Namaz farızası insana Allah'ı hatırlatır^{ss}; namaz Allah'ın kullarıyla ahdi ve sözleşmesidir.^{ss}

Namaz, dinin çehresidir.^{ss}

Namaz, kibir hastalığının ilacıdır.^{ss}

Namaz, Allah'ın nimetlerine şükretme vesilesi, dinin temeli ve direği, cennetin anahtarı, insanları sınama ve tanıma vesilesidir, namaz günahları giderir, insanoğlunun kalbini ve ruhunu cilalayıp tertemiz kılar.

Namazın adap ve şartlarına titizlikle uyarak günde beş vakit Yüce Yaradan'ın huzuruna çıkıp O'nun sayısız nimetlerini anmak, ihtiyaçlarını O'na söyleyip O'ndan istemek tıpkı bir nehirden günde beş kez yıkanıp bütün kirleri arıtmak gibidir.^{ss}

Kıyamette önce namaz sorulacaktır, namaz kabul görmezse diğer amellerde kabul görmeyecektir.

Namaz, şartlar ne olursa olsun, yerine getirilmesi gereken yegane ibadettir; savaş, hastalık, tehlike vb. acil durumlarda bile namaz terk edilemeyen tek ibadettir.

Namaz, Allah'a karşı kulluk ve tağutlarla zalimlere eğilmemenin ilânıdır; Hz. İbrahim'in (a.s) tevhid okulu, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünneti ve Hz. Hüseyin'in (a.s) şanlı kıyamını diri tutma gayretidir.

Namaz, Allah aşıklarına pek tatlı, münafıklara ise pek zor ve acı gelen bir ibadettir:

---

ss- Biharu'l-Envar, c.77, s.77.

ss- Taha, 14.

ss- Kenzü'l-Ummal, c.7, s.279.

ss- Furu-i Kâfi, c.1, s.270

ss- Nehcü'l-Belâğa, Subhi Salih tahkikli, hikmetli sözler: 252.

ss- Vesailu'ş-Şia, c.3, s.7.

...Bu, şüphesiz, huşu duyanların dışındakiler için ağır bir yükür...^{ss}

Namaz şeytanı mağlup eder, onun bütün ümitlerini suya düşürür; Yüce Yaradan'ın huzuruna çıkarır insanı...

Namaz, kâinattaki bütün zerrelerle uyum sağlamaktır, zira kâinat bütün varlık âleminin ibadetle meşgul olduğu, Yüce Yaradan'ı tespih ve zikredip O'na secdede bulunduğu geniş mihrap ve mescittir. Kulun namaza durması demek, bütün melekler ve diğer mahlukatla birlikte Allah'ı, zikredip O'na hamd ve tespihte bulunması demektir.

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali'nin (a.s) Sıffin Savaşı'nda ve Ehlibeyt İmamları'ndan Hz. Hüseyin'in (a.s) Kerbela'da savaşın en kızgın lahzalarında namaza vakit ayırıp bu büyük ve vazgeçilemez farizayı eda etmiş olmaları, namazın önemini anlatmaya yeter sanırız.

Hatta İmam Ali'nin (a.s) bu davranışı üzerine, kendi adamlarından biri o hazreti eleştirince, İmam *"Biz, namazın terk edilmemesi için şu kavimle savaşmaktayız!..."* buyurmuştur. Hz. Hüseyin'i (a.s) anmak için okunan ziyaret duasındaki şu cümle oldukça çarpıcıdır:

Şehadet ederim ki sen, namazın dipdiri ayakta kalmasını sağladın!

Zorluklar ve sıkıntılarla karşılaşınca Yüce Yaradan'ı anmak, O'ndan yardım ve medet dilemek, gönüllere huzur aşılayıp zorlukları kolaylaştırmak, direnci artırıp müminlerin Allah'a dayanmasını sağlamaktır namaz... Bu nedenledir ki Kur'ân-ı Kerim, Bakara Suresi'nin 45. ayetinde **"Sabır ve namaz vesilesiyle Allah'tan yardım isteyin."** buyurur.

İmam Cafer Sadık (a.s) son nefesini vermeden önce bütün yakınlarını çağırıp onlara namazı vasiyet etmiş ve *"Namazı hafife alanlar bizim şefaatinizden mahrum kalacaktır."* buyurmuştur.

---

ss- Bakara, 45.

İslâm'la küfür arasındaki sınır, namazı bilerek terk etmektir. Yüce Yaraticısıyla irtibatını kesip namazını terk eden biri, Müslüman olduğunu nasıl iddia eder? Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) *"Namazını kasten terk eden küfre sapmıştır."* buyurmuyor mu?!^{ss}

O hazretin vasisi ve müminlerin imamı olan Hz. Ali (a.s) de *"Namazı küçümseyip hiçe harcayanlar, namazdan başka şeyleri çok daha fazla hiçe harçayacaklardır."* buyurmaktadır.^{ss}

Namaz, sadece Allah'a yöneliş ve O'ndan gayrisinden kopuştur; sadece O'nu önemsemek, O'ndan ve O'nun rızasından gayrisine hiçbir önem vermemektir. Allah-u Teala'nın hazır ve nazır olduğunu bilmeli, daima O'nun huzurunda bulunduğumuzun bilincinde olmalıyız. Resul-ü Ekrem efendimizin (s.a.a) şu hadisi fevkalâde çarpıcıdır:

Namaz sırasında Allah'tan gayrisini düşünene, Yüce Allah şöyle der: "Kimi düşünüyorsun? Benden başka yaratıcı var mı? Benden başka koruyup kollayan var mı? Benden gayrı bir bağışlayıcı ve esirgeyici bilir misin? Sen bana yönelecek olursan, ben ve meleklerim de sana yöneliriz."^{ss}

Namaz, Nimete Şükrediştir

İnsanoğlu kendisine sevgi ve iyilik gösterene minnet duyar; insanî haslet, iyiliğe karşılık teşekkür ve nezaket gerektirir.

Biri bize bir iyilik edecek, bir nimet bağışlayacak olsa söz ve davranışlarımızla ona şükranlarımızı bildirmeyi bir vazife biliriz.

---

ss- Mehaccetu'l-Beyza, c.1, s:301.

ss- Vesailu'ş-Şia, c.3, s.19.

ss- Müstedrekü'l-Vesail, c.1, s.173.

Bizler Yüce Allah'ın kullarıyız ve O'nun nimetleriyle hayat bulmaktayız. O hâlde aldığımız her nefeste bir değil, binlerce nimet vardır ve neticede her nefesin binlerce şükürü... Bunu idrak edebilmek için bir an gözlerimizi açıp etrafımıza basiretle bakmamız yeterli olacak, Rabbu'l-Âlemin hazretlerinin bizlere ne kadar lütuf ve keremde bulunduğu anlaşılacaktır. İşte o zaman bütün varlığımız gayriihtiyarî O'na şükredecektir.

Ve namaz, O'nun sonsuz-sınırsız nimetlerine bir nevi şükür ve teşekkürdür.

Yüce Yaraticımız bize varlık bağışlamış, can vermiştir, maddî ve manevî hayatımız için gerekli her şeyi temin ederek kemale yürümemizi sağlamıştır.

Akıl, zeka ve yeteneklerimizi O'na borçluyuz.

Yağmur damlaları, ağaçların yaprakları, deryaların balıkları, gökyüzünde kanat çırpan kuşlar, güneşin hayat ve ısı veren ışığı, akıl, dürüst insanların velayeti ve vicdan kılavuzu gibi nimetler hep insanoğlunun saadeti için yaratılmıştır.

Gerekli ve uyumlu vücut organları, faydalı güçler ve şefkatli eğitimciler vermiş, tabiatı insanoğlunun emrine amâde kılmış, böylece her nefeste, her adımda O'nu daha iyi tanıyamızı sağlamıştır.

Dudaklarımız nemli olmasa konuşabilmemiz mümkün olmayacaktı...

Başparmağımız olmasa, yakamızı düğmelememiz bile mümkün olmayacaktı.

Akarsular tuzlu ve acı olsaydı hiçbir bitki yeşeremeyecekti.

Yeryüzünde eğer çekim gücü olmasaydı, güneş dünyaya biraz daha yakın olsaydı, dünyaya geldiğimiz anda süt emmesini beceremeseydik, konuşma meleğimiz olmasaydı, gözlerimiz görmeseydi, akıl ve zeka nimetinden mahrum edilseydik... ve daha binlerce eğer... Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın verdiği nimetlerin sayıya gelmeyeceğini buyurur, bunca ni-

mete şükretmek gerekmez mi? Bunca nimete boğulan insanoğlunun Rabbine şükretmemesi ve O'na şükranlarını ifade etmemesi nankörlük değil midir gerçekten?

Namaz, velinimetimiz olan Rabbimize şükranlarımızın ifade ediliş tarzıdır; her şeyimizi O'na borçlu olduğumuzun bilincinde oluşumuzun göstergesidir.

Unutmayalım ki bu şükranın Allah'a hiçbir yararı yoktur; şükür ve hamdetmenin yararı bizzat kendimizdir, teşekkür, insaniyetimizin bir göstergesidir zira... Bir öğrencinin öğretmenine teşekkür etmesi, o öğretmene bir şey kazandırmaz, ama söz konusu öğrencinin akıl ve zeka seviyesini, edep ve kemalini göstermesi açısından önemlidir.

Rabbu'l-Âlemin'in sınırsız nimetlerinin sofrasından bir ömür boyu faydalandığı hâlde O'na kulluk etmeyen ve O'nun önünde alını secdeye değmeyen insanlar bedbaht ve zavallı değil midir sahi?!

NAMAZIN ÂDÂBI

Rabbu'l-Âlemin'in huzuruna itaatkâr bir kul olarak çıkabilmenin şartı ihlas ve dürüstlüktür; Allah'ın rızasını kazanabilecek bir hayat tarzı, derin bir marifet ve insaniyet ve Müslümanca bir basiret, gûnahtan temizlenmiş bir dil, Rabbine itaatsizlikle çirkinleşmemiş bir yüzdür... Evet, namaz büyük bir ibadettir ve bu büyük ibadetin gerektirdiği edep, Allah'tan gayrisine yönelmeyen ihlas ve teslimiyet dolu bir gönüldür.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur:

Namaz kılarken dünya ve dünyaya ait her şeyden ümidini kes, bütün dikkatin ve bütün varlığıyla Allah'a yönel, O'nun adalet mahkemesinde hesaba çekileceğin anı hatırla...^{ss}

Bu zahiri ve bâtinî âdâp, namazın doğruluk ve kemalini sağlayan bu şartlar onun Allah indinde kabul görmesini ve O'nun yüce dergahına ulaşmasını sağlar.

Namazın âdabını 3 başlıkta özetlemek mümkündür:

- 1- Namazın mukaddematı; yani namaza başlamadan önce yapılması gereken şeyler.
- 2- Namazın mukarinatı; yani ne zaman ve nasıl kılınacağı.
- 3- Namazın takibatı; yani namaz tamamlandıktan sonra yapılması gerekenler.

---

ss- Mehaccetu'l-Beyzâ, c.1, s.382.

NAMAZIN MUKADDEMATI

1- Taharet ve Temizlik

Namazdan önce abdest alınmalıdır. İmam Muhammed Bâkır (a.s) "*Abdestsiz namaz olmaz.*" Buyurmuşlardır.^{ss}

Abdest, imandandır; imanın bir parçasıdır, insana nur ve gönül şevki kazandırır, bezginlik ve yorgunluğu giderip şevk ve canlılık getirir, bütün bunlara ilaveten fiziki olarak da bir temizliktir. Abdest, insanı namaza hazırlar. Feyz-i Kaşanî -ra- şöyle der:

Bir hamlede maddeden kopup manaya geçebilmek zor olduğundan abdest insanı yavaş yavaş bu geçişe hazırlar.^{ss}

Abdest, küçük günahların keffaresidir, her zaman abdestli olmak iyidir, hatta uyumadan önce abdest almak faydalıdır. Abdestsiz olarak Kur'ân ayetlerine; Allah, Resulü ve Ehlibeyt'inin isimlerine dokunmak haramdır. Taharet ve temizlenme Allah'ın huzuruna çıkabilme iznidir ve mertebeleri şunlardır:

Zahiri temizlik: Fizyolojik kir ve pisliklerden temizlenmek

Âzaların temizliği: Suç ve günahtan temizlenmek

Ruh temizliği: Ahlâkî bozulma, sapma ve çirkinliklerden temizlenmek.^{ss}

Gusül ve Teyemmüm

Bazen, namaz için abdest değil, gusül almak gerekir ve namazın tahareti ancak gusülle mümkün olur. Cenabet vb. nedenlerle guslün farz olunması hâlinde gusledilmelidir.

---

ss- Vesailu'ş-Şia, c.1, s.256.

ss- Mehaccetu'l-Beyzâ, c.1, s.281.

ss- age.

Kimi zaman da taharetin şartı toprağa teyemmümdür; suyun bulunmadığı veya zararlı olduğu ya da zamanın çok dar olduğu, yahut ta mevcut suyun hayatı öneme haiz derecede kısıtlı olup içme dışında kullanılmayacağı hâllerde toprağa teyemmüm edilir.

Taharetin çeşitli şekilleri olan abdest, teyemmüm ve guslün nasıl ve hangi hâllerde alınması gerektiğine dair hükümlerin teferruatı için ilmihâl kitaplarına bakılabilir.

2- Namaz Kılanın Elbisesi ve Namaz Mekânı

Namazda vücudun örtülmesi gerekli ve güzel bir davranıştır. Şer'î olarak erkek için namazda örtülmesi farz olan kısım, göbekte diz arası; kadın için de el ve ayağın bileğe kadarıyla yüzü dışındaki bütün vücuttur.

Namazda giyilen elbisenin temiz, helal ve mubah olması gerekir. Namazda beyaz elbise giymek, akik yüzük takmak müstehap olup kirli, dar, siyah, sıkıcı ve temizliğe pek önem vermeyen laubali kimselerin elbiselerini kullanmaktan sakınmak gerekir.

Namaz mahallinin de mubah olması gerekir; başkalarına ait bir yerde, sahibinin rızası olmadan namaz kılınmaz. Namazda bu şartlara uyulması namazın doğruluk şartı olduğu gibi, edep ve insanlığın da bir gereğidir.

Namazda mekân ve giysiyle ilgili teferruatlar için de ilmihâl kitaplarına bakılabilir.

3- Kibleyi Tespit

Namaz kibleye doğru kılınmalıdır ve Müslümanın kiblesi Kâbe'dir.

Evet, Kur'ân'da da buyrulduğu gibi şânı yüce Allah belli bir yön ve mekânda olmayıp her yerde hazır ve nazırdır; an-

çak hem tevhid evi olan Kâbe'nin mimarı Hz. İbrahim'in (a.s) anısını canlı tutup o hazretin izinde olmak, hem kalbin mukaddes bir noktaya yönelmesini sağlamak, hem namaz kılanların ilâhî bir uyumla aynı kibleye durmasını gerçekleştirmek ve... daha sayıya gelmeyecek nice sırlar ve hikmetlere binâen biz Müslümanlar, namazda Kâbe'ye doğru yönelmekte ve Allah'ın emri gereğince bu eşsiz kibleye doğru namazlarımızı eda etmekteyiz.

Müslümanların ilk kiblesi Kudüs'tü, önce Beytül-Mukaddes'e doğru namaz kılınıyordu; ancak, Yahudilerin "Müslümanlar kendi kibleleri olmadığı için bizim kiblemize doğru namaz kılıyorlar." demesi Müslümanları çok rahatsız etmekte, Hz. Resulullah da (s.a.a) bu konuda gelecek ilâhî emri beklemekteydi. Derken, bir gün namaz sırasında "**Nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescidü'l-Haram'a çevirin.**" ayeti nazil olarak Kâbe'nin kible olduğu ilân edildi.^{ss}

Bu hadise, Müslümanların kible konusunda bile bağımsız olup kendilerinden gayrisinden medet ummamaları gerektiğini öğretmektedir bizlere...

Bu nedenledir ki aziz İslâm ümmeti namaz, dua, hayvan kesimi, yiyip içme, hatta uyuma gibi bütün fiillerinde Kâbe'ye doğru yönelmiş olmaya özel bir itina gösterir. Böylece sadece fiziki olarak değil, bütün varlığı ve ruhuyla da Rabbine doğru yönelmiş olmak ister, her zaman ve her yerde Rabbini anmış, O'nun rızasını aramış olur.

Kâbe-i Muazzama sadece Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'in ve Hz. Muhammed'in (onlara selâm olsun) yadigarı değil, İmam Hüseyin'in (a.s) şanlı Aşura kıyamının da başlangıç ve hareket noktasıdır aynı zamanda... Ve Hz. Mehdi de (a.s) cihanşümül adalet kıyamına sırtını Kâbe'ye vererek başlayacak, o hazretin de kıyamının başlangıç noktası Kâbe olacaktır.

---

ss- bk. Bakara Suresi, 142-149. ayetler.

3- Ezan

Ezan, Müslümanların tevhit sloganıdır.

Ezan, Allah'ın birliğinin, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hak peygamberliğinin, Hz. Ali'nin (a.s) velayet ve imametinin ilanı, namaz sayesinde kurtuluşa çağrı, ilâhî "tekbir" in güçlü feryadıdır.

Ezan sahte ve uyduruk ilâhlara karşı başkaldırıdır, İslâmi inanç ve hayat düzeninin yüksek sesle tanıtımıdır.

İlk İslâm müezzini Hz. Bilal'dir (r.a), ilk Müslümanlar, onun ezanını duyarak namaza koşmuştur^{ss}. Hz. Bilal'in (r.a) müezziniğe seçilmesi İslâm'da ırkçılık değil, takva ve imana öncelik verildiğini gösteren çok ilginç bir kıstastır.

Ezan hem İslâm ümmetini topluca cemaat namazına davet, hem bireyin canını ve ruhunu namaza hazırlayıştır.

Günün belli saatlerinde semaları çınlatan lâhuti ezan sesi müminin gönlünü okşayıp coşkuyla Allah'ı hatırlamasını sağlarken, kâfirin korku, öfke ve rahatsızlık duymasına yol açar.

Şah rejimi sırasında Amerika'yla kapitülasyon kanununu imzalayan Siyonist İsrail yanlısı başbakan Mansur'u inkılâbi bir üslupla idam eden şehit Nevvab Safavi adamlarına öğle ve akşam vakti girdiğinde nerede bulunurlarsa bulunsunlar, yüksek sesle ezan okumalarını emretmişti. İşte sırf bu ezanlar bile tağut rejiminin memurlarını dehşete düşürmeye yetmiştir. Evet, ne güzel buyurmuş Hz. Resulullah (s.a.a) efendimiz gerçekten: *"Ezan sesi şeytanı ürkütüp kaçıırır !!!"*^{ss}

Ünlü İngiliz politikacı Goldeston'un İngiltere parlamentosunda sarf ettiği şu sözler son derece düşündürücüdür:

Muhammed'in ismi minarelerden yükseldikçe, Kâbe Müslümanların kiblesi ve Kur'ân da kitapları olduğu

---

ss- Sefinetu'l-Bihar, c.1, Bilal kelimesi.

ss- Kenzü'l-Ummal, c.7, s.692.

sürece Müslümanlar arasında bizim politikalarımız sökmeyecektir.^{ss}

Evet ezan, tevhidin düşman ezen ve batılı mağlup eden güçlü sesidir.

Madem ki ezan kâfirleri bunca rahatsız ediyor, o hâlde biz de bütün varlığımızla "Allahu Ekber!" diyoruz... La ilâhe illallah! Muhammedun Resulullah"!...

---

ss- Numune Tefsiri, c.4, s.438.

NİYET, İHLASIN TEZAHÜRÜDÜR

Namazın ilk farzı niyettir ve niyet de, her amelin değer ve kıymetini belirleyen bir kıstas...

İbadette aslolan niyettir, niyetin samimi ve ihlaslı olması hâlinde ibadet boşa gider. Çekilen zahmet heder olur. İbadet ve amellerdeki önemine, özellikle namazdaki ehemmiyetine binâen "niyet" üzerinde kısaca durmanın faydalı olacağını sanıyoruz:

Niyet Nedir?

Bir iş veya ibadetin yapılışının ardında yatan gerçek saik ve sebep "niyet"tir; ibadette bu "asıl sebep" in Allah rızası olması gerekir. Namaz Allah rızası için, O'nun rıza ve hoşnutluğunu kazanabilmek umuduyla ve sırf O'nun emir ve buyruğuna itaat edebilmiş olma teslimiyet ve gayesiyle kılınmalıdır.

Bir ibadet bu gaye ve niyetle yapılmazsa Allah rızasıyla sonuçlanmaz, bilakis Allah'tan uzaklaşma vesilesine dönüşür.

Niyet, bir amelin gaye ve esasına bakıp onun bilinç ve kastını taşımadır. Namazın nihai amacı olan "Allah"ı zikretme" gayesi daima müminin kalbinde ve düşüncesinde varlığını korumak, Allah rızası dışında yer alan maddî çıkarlar, şehvet, başkalarının beğenisini kazanma, riya, gösteriş vb. faktörler, ibadet eden müminin aklından geçmemeli, onun kalbinde ve gönlünde yer bulmamalıdır.

Tehlikeli yolların trafik ve uyarı tabloları da fazla olur... Allah'a kulluk yolu da amel, niyet ve düşünceleri tebah edip

saptıran türlü tehlikelerle doludur. Bu nedendir ki İslâm önderlerinin düsturlarında "Allah için", "Allah yolunda" gibi tabirler sıkça kullanılmıştır. Kur'ân'da namaz, zekât, cihad, hicret, şehadet ve infak gibi konularda tam 70 yerde "Allah yolunda" tabiri kullanılmıştır. "İlâhî renk"le renklenen her amel değer kazanır ölümsüzleşir.^{ss}

Niyet ihlaslı ve samimi olunca az iş çoğa dönüşür, küçük bir amel büyüklük kazanır, az bir infak büyük ödüller alır, maddî ve dünyevî işler uhrevî ve manevî işlere dönüşürer...

Bütün hayatını ibadet, oruç, cihad ve infakla geçiren ama bunları Allah rızası için yapmayan birinin bütün hayatı ve amelleri boşa gitmiş olur. Bilakis, Allah rızası için infak edilmiş bir tek dirhem, cihad için atılmış bir tek adım ve Allah'a itaat için atılmış bir tek tohum ve Allah'a itaat için yapılan kısa bir secdenin Allah indinde fevkalade değeri vardır. İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah yolunda küçük bir iş yaparsanız, Allah onu sizin umduğunuzdan çok daha büyük gösterir, kendinizi başkalarına beğendirmek için yaptığımız birçok işi ise insanların nazarında küçültürer...

Kalpler Allah'ın elindedir ve insanların sevgisini yönlendiren de yine Yüce Allah'ın iradesidir. Başkalarının sevgisini kazanmak isteyen biri, bunu da yine Allah'tan dilemeli, O'ndan istemelidir; zira "kalpleri yönlendiren" O'dur.

İmam Cafer Sâdık (a.s) da buyurduğu üzere "*Gönül, Allah'ın evidir ve O'nun evine O'ndan gayrisi layık değildir.*"

İhlas

En değerli ve en nadir cevher, ihlastır; yaptığı her şeyi sadece Allah rızası için yapmak ve O'ndan gayri hedef ve gaye tanınmamaktır.

---

ss- Bakara, 138.

Çoğu kez yaptığımız işlerin amacı kişisel çıkarlar veya başkalarının gönlünü hoş tutma ya da benzeri dünyevî hesap ve eğilimlerdir. Niyetimizin sırf Allah rızası olmasını sağlayabilirsek amellerimizin kalıcı olması ve bizim de kurtuluşa erenlerden olmamız mümkün olabilecektir.

Hz. Ali'nin (a.s) şu buyruğu pek çarpıcıdır:

İlmin, amelin, dostluğun, düşmanlığın, aldığın, verdiğin, konuşman ve susman sadece Allah için olsun.^{ss}

Namaz ve diğer bütün ibadetler sadece Allah rızası için yapılmalıdır, buna zerrece de olsa başka bir etkenin karışması hâlinde o ibadet ve amel geçersiz olur ve Allah katında da kabul görmez.

Namazı Allah için kılar ama zaman, mekân ve kılma tarzında başka niyetler taşıyacak olursak namazımız batıldır, Allah'a yapılan bir ibadete başka unsurlar ortak edilmemelidir, Kur'ân-ı Kerim "İbadetlerinize Allah'tan gayrisini ortak etmeyin" buyurmaktadır.^{ss}

Cephede ganimet, gösteriş vb. nedenlerle savaşan bir Müslümanın bu savaşı cihad değildir ve emeği de boşa gitmiş olur.^{ss}

Şirk, riya ve şeytan, karanlıkta siyah bir karıncanın siyah bir kayanın üzerindeki hareketi kadar sessiz ve sinsice müminin amellerine sızar.^{ss}

Müminler Emiri Hz. Ali (a.s) "*İhlas, imanın zirvesidir.*" buyurmaktadır.^{ss}

İhlassız amel, boşa gittiği gibi bozulmalara da sebep olabilir. İhlas ve doğru niyet, insanın ülkü ve ideali yolunda gev-

---

ss- Fihrist-i Gureri'l-Hikem, «ihlas» kelimesi.

ss- Kehf, 110.

ss- Mehaccetu'l-Beyza, c.6, s.171.

ss- Tuhefu'l-Ukul, s.487; İmam Hasan Askeri'den (a.s) rivayetle.

ss- Fihrist-i Gureri'l-Hikem, ihlas kelimesi.

şek olmamasını, tutarlı olmasını, bezginlik, acziyet ve çıkmaz tanınmamasını sağlar.

İhlaslı Olmanın Yolu

Elindeki mücevheri ucuza satan biri ya elindekinin kıymetini bilmemektedir, ya fiyatını; ya da müşterisini tanımamaktadır. Kur'ân-ı Kerim canımızı, amel ve ibadetimizi ucuza satmamamızı öğütlemekte ve bu konuda gerekli kılavuzlukta bulunarak insanın yeryüzünde Allah'ın halifesi, O'nun emini ve yaratıkların en üstünü olduğunu hatırlatmaktadır.

Kur'ân, insanoğlunun iyi amelinin müşterisi olarak Yüce Rahman'ı tanıtır; zira O, her amelin kıymetini en iyi bilendir, dahası, O en basit ve en küçük bir davranışa da değer vermekte, hem de bu karşılığı kat kat fazlasıyla ödemektedir.

Sadece hayırlı amellere müşteri olmakla kalmamakta; hata, günah ve kötülükleri örtetek kulunun rezil olmasını önlemektedir. İnsanın bedeli, O'nun katında cennettir, ebedi lezzetler ve Allah evliyelerine komşuluktur.

Kur'ân-ı Kerim doğru yoldan ayrılmayı ve Allah'tan gayrisine gönül verip bel bağlamayı hüsrân ve ziyan olarak görür ve "kendini cennetten daha aşağı fiyata verirsen zarar edersin" der.

Bu noktalara dikkat eden birinin ibadet ve davranışı, insanların gönlünü hoş tutmaya çalışaninkinden elbette ki daha ihlaslıdır.

Allah azze ve celle, bizim velinimetimizdir; O'nun nimetlerini hatırlamak insanda ihlas yaratır.

Ehlibeyt İmamları'ndan Hz. İmam Seccad (a.s) "Ebu Hamza Somali" duasında Yüce Yaradan'a şöyle yakarır:

Ey Yüceler Yücesi! Çocuktum, sen büyüttün beni..
Hor ve hakirdim, onurlu kıldın beni..
Cahildim, âlim ettin beni..
Açtım, doyurdun beni..

Çıplaktım, giydirdin,
Yolumu yitirmiştim, yol gösterip hidayete erdirdin
beni...
Fakirdim, varlıklı kıldın,
Hastaydım, şifa verip onadın
Günahkârdım, günahımı örtüp hatamı bağışladın...

İhlasa ulaşmanın bir yolu da dünya ve dünyalıkların değersiz olduğunu fark etmek ve maddiyatı fazla önemsememektir.

Kur'ân-ı Kerim'e göre dünya az bir sermayedir, açılmamış bir goncadır, mağrur edicidir, gafil kılan bir ortamdır... Gönül, varlık âleminin en değerli ve en sevgilisi olan Yüce Yaradan'ın evi olmalı, orada O'ndan gayrisine yer verilmemelidir. O'ndan gayrisi için çalışanlar kıyamet günü geldiğinde, O'na ortak koştuklarının elinden hiçbir şey gelmediğini görecektir. O hâlde akliselim bir insan elbette ki Allah'tan gayrisi için çalışmaz; zira O kullarına karşı fevkalade şefkatli ve merhametli, âdil ve yumuşaktır, zerrece iyiliği unutmamakta, kimseye zerrece zulmetmemektedir.

Riyakâr ve sahtekârın gerçek yüzü bir gün mutlaka açığa çıkar, Allah indinde ise zaten baştan beri bellidir. Riyakârlık rezaletinden çekinmek, ihlaslı olmaya sevk eden bir başka etkendir.

Allah rızası için kırk gün ihlasla yaşayan biri, kendini yetiştirmiş olur, terbiye okulundan diplomalı sayılır; Hz. Resulullah efendimizin de (s.a.a) buyurduğu üzere *"Kırk gün ihlasla yaşayanın kalbinden diline hikmet çeşmeleri akmaya başlar."*^{ss}

İhlas, yakinin ürünüdür; Allah'a, peygamberlerine, kıyamete, hesap gününe, cennet ve cehenneme, kitab'a yakınlık iman edip inanan birinin bütün davranışları, bütün ibadetleri Allah için olur..

---

ss- Camiu's-Saadat, c.2, s.404.

İhlasın Belirtileri

İbadetimizin ihlaslı olup olmadığını anlayabilmenin kısıtları vardır:

1- Başkalarından Beklentisi Olmamak

Bir işi Allah için yapıyorsak, O'ndan gayrisinden beklentimiz olmamalı, insanların kadir-kıymet bilmesini beklememeliyiz. Allah için yapılan bir işe insanların nankörlük göstermesi hâlinde de devam edebiliyor ve yılmıyorsak o işi ihlasla ve gerçekten Allah için yapmışız demektir.

Buna İslâm tarihinden canlı bir örnek verelim: "Hel Eta" veya "İnsan" Suresi (Dehr) üç gün boyunca adak orucu tutan Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (hepsine selâm olsun) için inmiştir. Hz. Resulullah efendimizin (s.a.a) "Âl-i Beyt"i olan bu mübarek zatlar üç gün boyunca iftarlarını miskine, yetime ve esire vererek suyla iftar etmiş ve şöyle buyurmuşlardır:

Biz size sadece Allah rızası için yediriyoruz; sizden ne bir karşılık istiyoruz, ne bir teşekkür.^{ss}

Kimileri iyi bir iş yaparken bazen hiçbir mâli karşılık beklemezler, ama bunu herkesin bilmesini ister, karşılıksız olarak iyilik yapan biri olduklarının bilinmesini arzu eder ve takdir edilmeyi umarlar; bu ihlas değildir...

Keza, başkaları iyilikle anıldığı hâlde kendisinden iyilik ve takdirle söz edilmediğini görünce bundan rahatsızlık duyan birinin de ihlası yoktur.

2- Tanınmak İçin Değil, Dinî Vazifesini Yerine Getirmek İçin...

İhlaslı insanlar isim veya şöhret peşinde değildirler, onlar sadece vazife bilinciyle hareket ederler.

---

ss- İnsan, 9.

Nice önemli işler vardır ki, şöhret ve makam getirmediği için kimse o işleri yapmaya yanaşmamaktadır.

Bir işin sırf sorumluluk bilinciyle yapılması; büyük veya küçük olmasına, bilinip bilinmemesine, takdir edilip edilmemesine bakılmadan sırf Allah rızası için yerine getirilmesi ihlasın göstergesidir; aksi takdirde niyet ihlaslı değildir.

3- Pişmanlık Duymamak

İhlaslı insan yaptığı iyi işten pişmanlık duymaz, zira Allah'ın rızasını gözeterek üzerine düşen dini vazifesini yerine getirmiştir, bundan pişmanlık duyulur mu?

Allah rızası için bir davete icabet edip bir hastayı görme-ye veya bir taziye meclisine başsağlığı vermeye gittiğimizde farkınıza varılmaması sizi rahatsız etmemeli, bu hayırlı girişiminizden dolayı pişmanlık duymamalısınız; "kimse farkıma bile varmadı, keşke gitmeseydim" diyorsanız, ihlasınızı, yani kendinizi yeniden gözden geçirmelisiniz.

4- Takdir Edilip Edilmemesini Önemsemek

İhlasın bir başka göstergesi de budur. Başkalarının takdir ve ilgisini kazanan işlere ilgi gösterirken, namı nişanı olmayan hayırlı işlere pek yanaşmamak ihlas noksanlığındandır. Eğer gaye Allah'ın rızasıysa, insanların takdir edip etmemesine önem verilmemelidir. İlim şehrinin kapısı Hz. İmam Ali (a.s) bu konuda ilginç bir ölçü göstererek şöyle der:

Riyakar ve ikiyüzlü insanın üç alameti vardır: Yalnız olduğunda tembel ve bezgince iş yapar, başkalarının yanında pek hamarat olur; övüldüğünde çok, kınandığında az çalışır.^{ss}

---

ss- Mehaccetu'l-Beyzâ, c.6, s.144.

5- İçinin ve Dışının Bir Olması

İhlasın bir diğer nişanesi de insanın içiyle dışının aynı olmasıdır. Görünüşte ne yapıyorsa, niyetindeki de odur. Münafıklar gibi buğday adına arpa satmaz, nasıl görünüyorsa öyledir, içi de birdir, dışı da...

Hz. Ali'nin (a.s) de buyurduğu gibi:

İçiyile dışı bir olan, olduğu gibi görünen, sözüyle özü farklı olmayan kimse Allah'ın emanetini edâ etmiş, ihlasla kullukta bulunmuştur.^{ss}

İhlasın daha birçok alameti varsa da ârif olanlar için bu kadarının yeterli olacağı kanaatindeyiz.

İhlası olanın yüzünde nur vardır, hayırlı ameller işlemek nasip olur, başarılıdır, dünya ve ahirette ödül alır, akıbeti hayırlıdır, iyi bir isim bırakır, çevresinde sevilip sayılır. İhlasla iyilikte bulunan insanların zahmetleri boşa gitmez, bu, Yüce Allah'ın vaadidir.

O hâlde namaz ihlasla ve sırf Allah rızası için kılınmalıdır.

İhlasla kılınan her namazda, kabul olunan bir dua vardır.^{ss}

İhlasla namazı beklemek ibadettir.^{ss}

İhlasla kılınan namaz, altın dolusu bir evi infak etmekten üstündür.^{ss}

Namazın hakkını edâ ederek kılalım, gevşekçe ve bezgince kılmayalım, bir kılıp bir terk etmeyelim, şu veya bu meşguliyetten dolayı namazımızı erteleyip hafife almayalım.

Unutmayalım ki namazın en efdali ilk vakitte ve cemaatle kılınandır; Ankebut Suresi'nin 45. ayetinde de buyurulduğu üzere "**Allah'ı zikretmek en büyük ibadettir.**"

---

ss- Nehcü'l-Belâğa, 26. Mektup.

ss- Vesailu'ş-Şia, c.4, s.1016.

ss- age. c.3, s.85.

ss- age. c.3, s.26

NAMAZIN KILINMASI

Buraya kadar niyet ve etkilerini ele aldık, Şimdi namazın nasıl kılınacağına gelemiz.

Namazdaki her hareketin belli hikmet ve sırları vardır, namazdaki her tespih ve zikrin fevkalâde derin anlam ve mânâları vardır; bunların yanı sıra ve ötesinde namazın özü ve ruhu gelir ki, o da "Allah'a yöneliş" ve "namaza dikkat ve özen"dir. İhlasla namaza durup ibadetin âdap ve sırlarına vâkıf olan biri, namazın her lâhzasında dikkat kesilmeli, ne yaptığının, kimin huzurunda olduğunun bilincinde olmalı, kimle konuşmakta, kimi muhatap almakta ve kimden ne istemekte olduğunu bilmelidir.

Bu "kalbî huzur" ve "bütün varlığıyla Allah'a yöneliş", namazın en yapıcı ve en önemli unsuru olup namazın en derin sırrını içerir.

Namazda söylenen sözlerin anlamını bilmek ve yapılan hareketlerin mana ve mefhumunu idrak ederek namaz kılmak, Yüce Yaradan karşısında kalbi huşu ve huzu'yu artırıp kulluk ve teslimiyeti pekiştirir, bu aslı dikkate alarak namazın nasıl kılındığına bakalım:

Tekbir

Allahu Ekber: Allah, düşünölebilecek ve vafedilebilecek her Şeyden daha büyüktür; söylenen, bilinen ve tavsifi mümkün büyüklüklerden daha büyüktür O...

Düşünce ve hayal dünyasına da sığmayan bir büyüklüktür bu; başka büyüklüklerle kıyaslanamaz.

Evet, namaz bu kelimeyle başlar ve bu ilâhî slogana "tek-biretu'l-ihram" denilir. Namaza başlanan ilk kelam, namaza atılan ilk adımdır bu; Allah'tan gayrisini unutuş, O'ndan gayrisini büyük bilmeyiş, aykırı davranışları haram biliştir bu...

Dilimizin kalbimizle aynı şeyi söylemesi için Yüce Allah'ın azameti karşısında duyduğumuz teslimiyet ve kul-luk hissini tekbirle dile getiririz. "Allahu Ekber" Allah büyük olan her şeyden daha büyük, bütün üstünlüklerden daha üstündür demektir. Esasen büyüklük, azamet ve kudretin kaynağı bizzat O'dur; O'na dayanan hiçbir güçten korkmaz, O'na güvenen, kimsenin güvencesine ihtiyaç duymaz.

Kâfirler putlarının adıyla başlarlardı her işe, Hıristiyanlar iş ve ibadetlerine Hz. İsa'nın (a.s) adıyla başlarlardı; tağutîler de her zaman tağutu anar, onun adını dillerinden düşürmezler.

"Allahu ekber" bütün tağutî güçlere, şeytânî vesveselere ve maddî çekiciliklere çekilen bir iptal çizgisidir.

Uçak yükseldikçe aşağıdaki evler ve insanlar nasıl küçülüyorsa; Yüce Rabbinin nimet, kudret ve azametini tanıyıp O'nun bilincine varan birinin nazarında da Allah'tan başka her şey küçülür; evet "tekbir" Allah'tan gayrı "büyük" tanımamaktır.

Merhum Feyz-i Kâşâni şöyle diyor:

Namazda ibadetin tadına varabiliyorsanız, Allah Teala sizin tekbirinizi kabul edip tasdiklemiş demektir, aksi takdirde kabul görmediğimiz ve sözlerimizin tasdik edilmemiş olduğu manasına gelir.^{ss}

---

ss- Mehaccetu'l-Beyzâ, c.1, s.385.

Fatiha Suresi

Bismillahirrahmanirrahim

Allah'ın adıyla, O'nun izniyle ve ilâhî bir niyetle başlıyoruz... O latiftir, tüm mahlukata lütfeder, sevgili ve merhametlidir. Bütün semavî kitaplar besmeleyle başlar; Allah'ın adıyla başlamayan bir işin sonu hayırlı olamaz.^{ss}

Besmele, işleri ilâhileştirmek, Allah rızasına uygun hâle getirmektir, amel ve ibadetlere Allah'ın renk ve damgasını vurmaktır. Peygamberlerin her işe besmeleyle başladığı bilinmektedir. Hz. Nuh (a.s) gemisini besmeleyle yüzdürmüş ve yine besmeleyle durdurmuştur.

Her işe Allah'ın adıyla başlamak Allah'a duyulan aşkın sırrıdır, O'na tevekkül etmenin ve kullukta bulunmanın nişânesidir. "Ya Rabbim! Daima seni anmada, yüce isminle yaşamadayım; senin adın şeytanı kovmakta, senin adın sayesinde seni sürekli zikrimde ve kalbimde bulmaktayım."

el-Hamdu lillahi Rabbi'l-Âlemin

Hamd ve şükür; âlemlerin yaratıcı ve eğiticisi, maddî ve manevî bütün nimetlerin sahibi ve varlık âleminin yegane denetleyicisi olan Allah'adır ancak...

Göklerin ve yerin Rabbi, bütün varlıkların ilâhudur O...

Yüce dağları yeryüzü limanının demiri kılmış, dağları çivi misali çakıvermiştir, yeryüzüyle güneş arasındaki mesafeyi ayarlayıp tanzim etmiş dengelemiştir; bebeklik çağından itibaren insanlara yaşamanın ve ihtiyaçlarını gidermenin yollarını ilham edip öğretmiştir; göz, kulak, güç, düşünce, duygu ve içgüdü vermiş, insanoğluna görünen ve görünmeyen sayısız lütuflarda bulunmuştur.

---

ss- Sâfi Tefsiri, c.1, s.51-52.

O yüceler yücesine şükretmeye dili varmayanlar, ne kadar da nankördürler gerçekten... O'nun nimetleri sayesinde yaşayıp da O'na itaat etmeyen, O'nun sayesinde varlığını sürdürüp de O'na eğilmeyenler ne kadar da zavallı ve bedbahtlırlar sahi...

İnsan olana bu nankörlük yakışıyor mu? Cehlin dik âlâsı, zulmün püsküllüsü değil midir bu? "**Gerçekten de insanoğlu pek nankördür...**"

"Hamd âlemlerin Rabbine" ..Bütün hamd ve şükürler O'nadır sadece... Bütün varlık âlemini eğiten, olgunlaştırıp kemale erdiren O'dur...

Yaratan da O'dur, yarattıklarına irade verip onları yetiştiren de...

O eşsiz eğitici ve emsalsiz Rabbe hakkıyla şükredebilmek mümkün müdür sahi?...

Ne dil, ne el edâ edemez hakkıyla O'na hamdı...

O'nun verdiği sayısız nimetleri sayabilmekten bile aciz olan diller, bunca nimetin şükrünü nasıl edâ ederler?...

Akıllı kul, taksiratını bilir de

Aczini itiraf eder Rabbine.

Yoksa O'na hakkıyla hamededebilmek

Hangi kulun haddine?!..^{ss}

er-Rahmani'r-Rahim

Rahman ve Rahimdir, rahmeti sürekli, lütfü ve keremi herkese ve aralıksızdır. Allah'ın rahmet ve lütfünden faydalanmamış olduğunu söyleyebilecek kim vardır? O'nun bu sınırsız rahmetinden mahrum olmasınlar diye günahkârlara bile "tövbe" kapısını açmış ve "tövbe edenleri severim" buyurarak onlara emsalsiz bir lütuf ve keremde bulunmuştur.^{ss}

---

ss- Sa'di'nin Gülistan'ı.

ss- Bakara, 222.

Rahmeti öylesine kapsayıcı ve geneldir ki, O'nun rahmetinden ümidi kesmek büyük günahlardan sayılmıştır. Bizzat kendisi "**Rahmetimden ümidinizi kesmeyin, siz tövbe ederseniz ben bütün günahlarınızı bağışlarım.**" buyurmaktadır.^{ss}

Yüceler Yücesi Allah-u Teala, kullarının hata ve günahlarını affetmekle kalmaz, bazen onları iyilik ve hasenata bile çevirir!

Sadece maddî değil, manevî nimetleri de bizleri sarıp kuşatmıştır.

Sadece hoş giden nimetler ve hayatın tatlılıkları değil; uyanış kırbaçı sayılan ve ibret içeren uyarı sinyalleri durumdaki acı olayları da O'nun rahmet ve merhametidir aslında... Böylece kullarının uyanmasını ve bedbahtlıklara daha fazla müptela olmamasını sağlar.

Rahman ve Rahîmdir O... Şefkatli ve merhametlidir, zereyi bile eğitip terbiye eder, koruyup gözetip, hataları affedici, günahları örtücü, büyüklükte emsalsizdir O...

Mâliki Yevmi'd-Din

Din ve hesap gününün sahibi, kıyametin mâlikidir...

Yaratıldığımız andan itibaren Yüce Rabbimizin lütfü ve keremi bizimle olmuş, daima ve aralıksız hepimize şefkat ve merhamet göstermiştir...

Mahşerdeki hâlimiz, hesap günü akıbet ve ahvalimiz de yine O'nun lütuf ve merhametine bağlıdır.

Dünyada da, ahirette de yegane malik ve sahip O'dur .. Bu gerçek, kıyamet günü herkesçe net olarak anlaşılacaktır; bütün hileler bozulacak, aracılıklar, dayanaklar ve ümitler boşa çıkacak, O'ndan başka kimsenin sözü geçmeyecektir o gün... Evet, sadece "din" in ölçü olacağı o günün yegane maliki

---

ss- Zümer, 53.

O'dur, O'ndan gayrisinin sözünün geçmeyeceği, hükmünün yürümeyeceği gündür bu...

İnsanlardan "Bugün hüküm kimindir, kimin sözü geçer bugün?!" diye sorulduğunda "Eşi ve ortağı olmayan Kahhar Allah'tan gayrı hüküm ve söz sahibi yoktur" derler.

Rabbu'l-Âlemin'in bu vasfı dile getirilerek namazda kıyamet günü hatırlanmış olur, herkesin hesaba çekileceği o çetin gün Allah korkusu ve haşyet-i ilâhinin kalplerde yer etmesine neden olur, böylece namaz "kıyamete açılan bir pencere" rolü ifâ eder...

İmam Seccad (a.s) namazda "maliki yevmi'd-din"e gelince bu ayeti o kadar tekrarlardı ki, cemaat, hazretin oracıkta can vereceği zannına kapılırdı.^{ss}

Kıyamet din günüdür, mükâfat, hesaba çekilme, herkesin yaptıklarının karşılığını göreceği gündür. Bugünü hatırlamak kalpleri yumuşatır, kibir ve gururu giderip gönülleri Allah'ın azametiyle tanıştırır.

İyyake Na'budu ve İyyake Nestain

Buraya kadar ki kısım namazda hala bir başlangıç ve giriş konumundadır, kulluk bildirimi ve ihtiyaç ilanına zemin hazırlanmaktadır. Namaza duran mümin, Yüce Allah'ın rahmet ve keremini anıp O'nu övmüş, O'nu bütün varlık âleminin eğitici ve terbiye edicisi olarak tanımış, sadece O'nun hamd ve şükre layık olduğunu itiraf etmiş, herkesin sonunun O'nun elinde olduğunu kabul ve ilân etmiştir.

Binaenaleyh Yüce Yaratıcısının azamet ve rahmetinin bilincinde olarak ve kendisinin O'na muhtaç olduğunu idrakiyle "*ıyyake na'bud*" demektedir, yani: Sadece sana ibadet ederiz, sadece sana kul oluruz, başkaca kimseye değil, sade-

---

ss -Nuru's-Sakaleyn Tefsiri, c.1, s.16.

ce sana kul-köle kesiliriz. Zorbalarla kâfirlerin kulu-kölesi değil, senin kulunuz ve sadece senden emir alır, sadece sana itaat ederiz.

"*İyyake nestain*": Sadece senden yardım diler, sadece sana sığınırız. Yaptığımız ibadet bile senin lütuf ve keremin sayesinde mümkün olmaktadır; aksi takdirde biz kendi hâlimize kalacak olsak şeytan bir çırpıda yolumuzu değiştirip isyan ve tuğyana saptırır bizi...

Vücut ve ruh sağlığımızı Yüce Allah'tan dilemekte, böylece O'na ibadet ve kullukta bulunabilmeyi ummaktayız. Vazifemizin bilincinde olup üzerimize düşeni yerine getiriyor olmamız da O'nun nasip ettiği bir nimet ve lütuftur elbet. O'nu tanıyabilmemiz, nimetlerinin şükrünü eda etmemiz, bu gayeyle namaza durup kulluğumuzu yerine getirebilmemiz hep O'nun yardım ve lütfüyle mümkündür.

Namazları kabul eden O'dur; kibir ve kendini beğenmişlikten kurtulmak O'nun yardımıyla mümkündür. İbadet ve kulluğa ilgi gösterebiliyorsak, O'nun merhamet ve yüceliğinden kaynaklanan bir nimettir bu. Kulluk ve itaate engel olabilecek faktörleri yenebilmemiz, geçici ve fani eğilimlerden silkinip kurtulabilmemiz, bütün kalıcı güzellik ve kemallerin kaynağı olan şânı yüce Allah'a yönelmemiz yine O'nun tevfiği, O'nun yardımı sayesinde...

"İyyake na'bud" sadece sana kulluk ederiz, doğuya veya batıya değil; sadece senin kulun oluruz, pulun-paranın, malın mülkün, mevki-makamın, şehvet ve ihtirasın değil!" demektir.

"İyyake nestain" maddî güç sahiplerine el açmam, beşeri güçlerden yardım dilenmem, dileğimi sadece sana bildiririm" demek; Allah'la kul arasında vasıta olmaya kalkışanların üzerine bir kalem çekmek demektir.

İhdina's-Sirate'l-Mustakim

Bizi doğru yola hidayet et...

İnsan hayatındaki rengârenk, türlü türlü, ama kıvrımlı ve dolambaçlı binlerce yoldan sadece biri doğru yoldur ve sadece bu yol insanoğlunu Allah'a götürebilir. Bu yolun hangisi olduğu ve nasıl kat edileceği konusunda da ebette ki sadece Allah'tan yardım alınmalı ve O'ndan hidayet ve "yol göstermesi" istenmelidir.

Bu ilâhî cümleyi söylerken, Allah'tan bizleri söz konusu doğru yola yöneltip hidayet etmesini istemekteyiz.

Zira doğru olmayan pek çok yol vardır insanın önünde... Heves ve arzuların, aşırılık ve geriliklerin, şeytani vesveselerin, delilsiz ve mantıksız eğilimlerin, yarınları yakıp küle çeviren hata ve kötülüklerin yollarıdır bunlar... Kılavuzsuz ve rehbersiz yollar... Tağutların gösterdiği yollar, dinin gösterdiği kurtuluş yoluna karşılık kimilerinin kendi fikir, beğeni ve eğilimlerinin tayin ettiği "şahsî görüşlerin yolları"... Evet, "doğru" olan bir tek yola karşılık "sapa" ve "eğri" olan bunca yol vardır...

Doğru yol hangisidir sahi?

Kur'ân-ı Kerim, doğru olan yolu Allah ve peygamberlerinin yolu olduğunu öğretmektedir bize,^{ss} Allah'a kulluğun yoludur bu,^{ss} Allah'ın dinine sımsıkı sarılma ve O'nun kanunlarına göre yaşamaktır^{ss}, Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun soyundan olan mutahhar Ehlibeyt İmamları'nın izinden yürümektir, nitelikim İmam Cafer Sâdık (a.s) "*Allah'a andolsun ki doğru yol biziz.*" buyurmaktadır.^{ss}

---

ss- Hud, 56, Zuhruf, 43.

ss- Yâsin, 62.

ss- Âl-i İmran.

ss- Nuru's-Sakaleyn Tefsiri, c.1, s.17.

Allah'ın kullarına göstermiş olduğu bu doğru yol ve bu yolda yürümek, farklı şartlarda farklı davranışları gerekli kıldığı gibi, değişmez prensiplerden kaynaklanan çok çeşitli bir davranışlar harmonisi de içermektedir.

Bu nedenledir ki bir Müslümanın farklı zaman ve mekânlarda ve farklı şahıslar karşısında göstermesi gereken tepkiler farklıdır ve her ortamın has dinî sorumlulukları ve tepki tarzları belirlenmiştir.

Yine bu sebeptedir ki doğru yolu teşhis edebilmek bezen çok zordur ve bu yolda yürüyebilmek de... Bir anlık gafletin insanı günah ve fesat cehennemine yuvarlayabileceği daracık, kaygan ve tehlikeli bir yoldur bu... Binaenaleyh bu yolu bulabilmek ve onda kaymadan, düşmeden yürüyebilmek için Yüce Allah'tan yardım dilenmelidir, zira O hem yolu bilen mükemmel bir kılavuz, hem bizim kurtulmamızı isteyen en sevgili dosttur. Nitekim yolu bize göstermesi, her adımda bizim yanımızda olup gerekli uyarılarda bulunması, uçuruma yuvarlanmamızı engellemesi; fikir, davranış, ahlâk, sosyal vazifeler, ailevî sorumluluklar, geçimimizi nasıl sağlayacağımız, nasıl muaşeretle bulunacağımız... gibi daha nice konularda kurtuluş ve hayrımıza yardımcı olması için elçiler, peygamberler göndermiş, imamlar belirleyip evliyalar yetiştirmiş, bizleri bir an olsun salih kılavuz ve rehberlerden mahrum bırakmamıştır.

Allah'ın gösterdiği bu doğru yol "dengeli ve orta yol"dur, aşırılık ve tefrit yasaklanmıştır, hatta ibadette bile "dengeli" olunması emredilmiştir.^{ss}

İmam Hasan Askeri (a.s) "*Bizi doğru yola hidayet et.*" ayetini tefsir ederken şöyle buyurur:

---

ss- bk. Usul-i Kafi «el-İktisadi Fi'l-İbade» babı.

Namaz sırasında bu ayeti dile getiren mümin, gerçekte Rabbine şöyle demektedir: "Ya Rabbi! Bugüne değin olduğu gibi, gelecekte de sana kulluk ve ibadette bulunabilmeyi nasip et bana... Doğru yol, dar görüşlülük ve önünü görememe şeklindeki kıt düşünceden daha ileri; hırs, mübalağa ve aşırılıktan aşağıda seyreden bir yoldur."^{ss}

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Doğru yol insanı Allah'ı ve O'nun dinini sevmeye yöneltir; kişisel heveslerine göre davranmaktan, dinde kişisel görüş ve eğilimlere göre adım atmaktan alıkoyar.^{ss}

Doğru yol azdan ve aşırılıktan uzaktır. Doğru yolda olan biri arzu ederken hırsa kapılmaz, isterken tamahkâr olmaz, derde ve kedere müptela olunca kederinden ölmez; bir şeye sıklığına öfkelenip sinirlenmediği gibi, bir şeye sevindiğinde de coşup köpürmez; ne varlığa sevinir, ne yokluğa yerinir.^{ss}

Evet, doğru yolun ne olduğu ve âdil yöntemin nasıl olması gerektiğini dinimiz göstermektedir bize, bu konuda başarılı olabilmek için de Allah'a el açmalı, O'ndan medet ummalıyız.

Sırâtellezine En'amte Aleyhim

Nimet verdiğin kimselerin yoluna...

Bir önceki ayette Allah'tan bizi hidayet etmesini istediğimiz yolun niteliği hakkında bu ayette ilginç bir bilgi veriliyor bize.

Allah'ın kendilerine "nimet" vermiş olduğu kimselerin yoludur bu; hidayet ve yardım nimeti, bilim, cihad, şehadet, dini liderlik nimeti... vb.

---

ss- Biharul-Envar, c.24, s.9.

ss- age. (doğru yol hakkında 56 hadis aktarıyor).

ss- Nehcü'l-Belâğa, 108. Hikmet.

Kur'ân-ı Kerim bunu daha fazla açarak "Peygamberler", "siddıklar", "şehitler" ve "salihler"i "nimet verilen kimseler" olarak niteler ve şöyle buyurur:

Allah'a ve Resul'e kim itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, doğrular (ve peygamberleri doğrulayanlar), şehitler ve salihlerle beraberdir. Ne iyi arkadaşlardır onlar!^{ss}

Bu ayette Allah'a ve Resulüne itaat eden kimse, ayetteki dört grupta arkadaş ilân edilerek bunun çok yüksek bir konum olduğu ve kıymetinin bilinmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.

Namazda Yüce Rabbimizden peygamberlerle şehitler, doğrular ve siddıkların yolu olan doğru yola bizi de hidayet etmesini ve bize bu yolda yürümeyi nasip buyurmasını dilemekteyiz.

Birçok rivayette "kendilerine nimet verilenler"in yolunun, Ehlibeyt İmamları'nın yolu olduğu da vurgulanmıştır.^{ss}

Namazda kulun Rabbinden doğru yol olan "nimet verilenlerin yolu"na yöneltilmesi yolundaki bu isteğinin nedeni fikrî ve pratik sahada doğru bir yaşam tarzına talip olmaktır; böylece o insanın yaşam çizgisi arzu ve hevesle, fesat ve kötülükler olmayacak, tağutun yaşam tarzını seçmeyecek, sosyal, ferdî ve fikrî yaşamında hak yolda yürümeyi prensip edinecektir.

Ğayri'l-Mağzûbi Aleyhim Ve'lezzâllin

Gazaba uğrayanların ve sapmış olanların yoluna değil...

Namaza duran insan, Allah'ın gazabını çeken ve O'nun yolundan sapmış olanların yolunda yürümez.

Firavunların, inançsız güçlülerin, talancı müstekbirlerle yağmacı emperyalistlerin yoludur bu... Ve onlar, Allah'ın gazabını çekerek O'nun kahrına uğramış, yok olup gitmişlerdir.^{ss}

---

ss- Nisâ, 69.

ss- Biharu'l-Envar, c.24, s.30.

ss- Kasas, 40.

Yüce Allah'la O'nun salih kullarının dosdoğru yolundan sapıp onlara itaat etmeyerek Allah'ın gazabına uğrayan ve diri diri toprağa gömülüp giden taşıyürekli Karun ve benzeri zenginlerin yolu...^{ss}

İlmiyle amel etmeyen, kendi dediğine kendi uymayan dünyaperest âlim ve bilim adamlarının yolu...^{ss}

Tarihin "gazaba uğramış o menhus ve nursuz çehrelerini şöyle bir gözlerimizin önüne getirmeye çalışalım... Gökten ve yerden gelen korkunç belalarla gazaba uğrayan ve Yüce Allah'ın kahriyle târ-u mâr olup giden kavimlerle milletleri... Kur'ân'ın "gazaba uğrayanlar"dan saydığı münafıkları...^{ss}

Tevhid, hak ve doğruluk yolundan batıla sapan, fikrî sapmalar ve ahlâk dışı yaşamlarıyla haktan ayrılıp batılda yürüyenleri....

Ya Râb!

Bizleri iyilerle doğruların yoluna yönlendir... Hak ve hakikatten ayrılmış olan kötülerle gazaba uğramış sefillerin yoluna değil...

Tevhid (İhlas) Suresi

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla... Deki Allah birdir, ihtiyaçsız ve müstağni (Samed)dir, doğmamış, doğurmamıştır, eşsizdir, dengi yoktur.

Bu sure de sevgililer sevgilisi Yüce Allah'ın rahmet ve merhametiyle başlamakta, ardından O'nun bir ve eşsiz, müstağni ve ihtiyaçsız olduğunu vurgulamakta ve Yüce Allah'ın diğer sıfatlarıyla son bulmaktadır. Tevhidi vurguladığından "Tevhid" adıyla da anılan "tevhîdî" bir suredir bu... Yüce

---

ss- Kasas, 81.

ss- Saff, 3.

ss- Fetih, 6.

Allah'ın yaratmada, eğitmede, yetiştirmede, Őefkatte, malikiyet ve egemenlikte, koruyup kollama ve ũstũnlũkte eşsiz, benzersiz ve denksiz olduğunu bildiren bir sure...

Evet, Yũceler Yũcesi Rabbu'l-Âlemin "Samed"dir; yani kimseye ve hiąbir Őeye ihtiyaą duymadıđı gibi, bũtũn varlıklar O'na muhtaątır... Mahlũklara has olan yiyip iąme, uyuma, dalgınlık, yorgunluk, dođma, dođurma, korku, ihtiyaą gibi ųzelliklerden beridir^{ss}; ne cisimdir ne misal; ne surettir, ne benzer; ne mekân ve zamandır, ne Őekli veya mahdudiyeti vardır.^{ss}

Hz. İsa'yı (a.s) Allah'ın ođlu zanneden Hıristiyanlarla, melekleri Allah'ın kızları zanneden mũŐiriklerin bu batıl inanąlarının tersine, Yũce Allah ne dođmuŐ, ne dođurmuŐtur; yani Allah-u Teala'nın eŐi ve çocuğu yoktur ve kendisi de kimsenin çocuğu değildir, emsalsiz ve denksizdir.^{ss}

Kıyamda Fatıha ve İhlas'ı okurken kibleye doğru durduğumuzu bilmemiz gerekir. Vũcudumuz rahat, gųnlũmũz huzurludur, zihnimiz Yũce Yaratıcı ve O'nun zikriyle meŐguldũr, kulluk ve itaat oŐkusu bũtũn varlığımızı kaplamıŐtır, kalbimiz huŐu ve teslimiyet odağı kesilmiŐ durumdadır. Yũce Yaratıcımızın huzurunda olmanın verdiği dikkat ve edeple bũtũn varlığımıza, duruŐ, ses ve bakıŐımıza tevazu, teslimiyet ve kulluk duygusu egemendir.

Kul, Rabbinin huzurundadır Őimdi... Yaratılan, yaratının huzurunda... Tepeden tırnağa muhtaą kul; her Őeyin sahibi olan ihtiyaŐsız yaratıcısının dergâhında... Sahi; varlığına bu duyguların egemen olduğu bir insanın namaz sırasında dikkatinin dağılması ve Allah'tan gayrisini dũŐũnmesi mũmkũn mũdũr?

---

ss- Bihar, c.3, s.223, Hz. Ali'den (a.s) rivayetle.

ss- age.

ss- Őũra, 11.

H.z. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) namaz sırasında sakalıyla oynayan birini görünce "Dikkatini namaza vermiş ve kalbini Allah sevgisi sarmış olsaydı böyle yapmazdı!" buyurdular.^{ss}

Rükû

Yüceler Yücesi Allah'ın azamet ve büyüklüğü insanı gayriihtiyarî rükûa götürmekte, insan, Rabbinin önünde saygı ve teslimiyetle eğilmektedir. Rükû, Yüce Allah'ın azameti karşısında eğilmek, itaat ve teslimiyetini göstermektir.

Eller dizlere kavuşuncaya kadar eğilir ve "uğruna başımı vermeye hazırım" dercesine boynunu uzatır...

Rükûa eğilerek "Ya Rabbi... Senin büyüklüğün beni saygıyla eğilmeye itmekte, azamet ve celalin karşısında dimdik duramamakta, senin karşısında iki büklüm olmuştum." der.

Rükû, ibadetin edebi, secde de Allah'a yakınlıktır. Allah'a yakın olanlar, edepli olanlardır.^{ss}

H.z. Ali'nin (a.s) rükûları bazen öylesine uzardı ki ayaklarından ter süzülürdü.^{ss}

İmam Cafer Sâdık (a.s) rükû ve secdede otuz kereden fazla zikri tekrarları.^{ss}

Rükû, namazın rükünlerinden, yani olmazsa olmaz şartlarındandır; bilerek veya bilmeyerek terk edilirse namaz bozuktur. Yevmiye namazların her rekâtında bir rükû farzdır, ayât namazında istisna olarak her rekâtta beş kez rükûa gidilir; bir diğer istisna da rükû olmayan cenaze -meyyit- namazıdır.

Rükû, fiil ve zikrin terkibi olan bir merhaledir; her ikisi de tevazu ve teslimiyetin ifadesidir; zikri Yüce Allah'ı tespih edıştır: Subhane Rabbiye'l-azîmî ve bi-hamdih"

---

ss- Biharu'l-Envar, c.84, s.228.

ss- Bihar, c.82, s.108, İmam Cafer Sadık'tan (a.s) rivayetle.

ss- age. s.110.

ss- Nehcü'l-Belâğa, 1. Hutbe.

Bazı melekler, sürekli rükû hâlinedirler^{ss} ve böylece rükûa varan insan meleklerle birlikte hareket etmiş olmaktadır. Yeryüzü yaratığıyla göklerdeki meleklerin aynı konumda, aynı işle meşgul olmasından daha saadet verici bir şey tasavvur edilebilir mi?

Secde

Rükû gibi secde de namazın erkânından ve vazgeçilmez şartlarındanndır.

Allah'tan gayrisine secde edilemez. Bir kulun, Allah'ın emriyle bir başka kulun önünde secde etmesi^{ss} veya meleklerin, yine Allah'ın emriyle Hz. Adem'e (a.s) secdeye davet edilmesi; bizzat Yüce Allah'ın emriyle olduğu sürece gerçekte yine Allah'a itaat ve sadece O'na kulluk gayesi taşıdığı için gerekli görülmüştür.^{ss}

Secde, Allah'ın yüceliği karşısında eğilmenin son haddi, tevazu ve kulluğun doruğu, Yüce Yaratıcının karşısında toprağa kapanıştır.

Bütün yaratılmışlar O'nun azamet ve büyüklüğü karşısında secdededir... Yeryüzü ve göklerdeki bütün mahlûkat; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, taşlar, ağaçlar, hayvanlar, insanlar Allah'a secde eder.^{ss}

Binaenaleyh secde eden insan, aslında bütün tabiatla uyum içine girmekte, varlık âlemiyle bütünleşmektedir.

Secdede de Yüceler Yücesi Yaradan'ı tenzih ve tespih ederiz; akla gelebilecek her şeyden, her nevi kusur, noksanlık, ac-

---

ss- age.

ss- Yusuf, 100: Hz. Yusuf'un (a.s) kardeşleri o hazretin karşısında secdeye davet edilmişlerdir.

ss- Bakara, 34.

ss- Hacc, 18.

ziyet ve beşerî hasletten, tasavvuru mümkün her şeyden O'nu münezzeh ve beri biliriz...^{ss}

O eşsiz ve Yüceler Yücesi Yaradan'ı tespih ve tenzih etmek mümkün müdür?

Bütün varlık âleminin katıldığı bu harmoni ve ilâhî orkestraya katılmamak mümkün müdür?..

İnsan olan bizler, dağlardan-taşlardan, bitkilerden, kuşlardan daha mı aşağılıgız?... Secde, ubudiyet ve kulluğun en yüksek derecesidir.

En güzel secde, toprağa yapılan secdedir...

Yeryüzüne, taş-toprağa kapanıştır...

Yiyecek, içeceğe, altına gümüşe, mücevhere secde haramdır ve namazı batıl eder...

Secde, kulluğun sırrıdır. Bu nedenle de tam bir tevazu, içten gelen bir teslimiyet, itaat ve huşu ile karılmış olmalı, gözyaşıyla yıkanmalıdır. Uzun secde, faziletlidir.

İmam Seccad (a.s) secde edenlerin tacı, ibadet edenlerin medar-ı iftiharıydı, secdede Allah'ın adını anarken öylesine candan ve içtendi ki, secdeden kalktığında bütün vücudu ter içinde kalırdı.^{ss}

İmam Musa Kâzım (a.s) sabah namazını eda ettikten sonra secdeye kapanır, gün ışıyıncağa değin başını secdeden kaldırmazdı.^{ss}

Hz. İbrahim (a.s) uzun secdeleriyle "Halilullah" makamına ulaşmıştır.^{ss}

---

ss- Burada Yunus'u hatırlamamak mümkün değil: Dağlar ile, taşlar ile / Çağırayım Mevlam seni / Seherlerde kuşlar ile / Çağırayım Mevlam seni (Çev).

ss- Biharu'l-Envar, c.82, s.137.

ss- Kısaru'l-Cümel.

ss- Müstedrekü'l-Vesail, c.1 s.329.

Fetih Suresi'nin 29. ayetinde Allah-u Teala Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ashabını şöyle tarif eder:

...Onunla birlikte olanları rükû edenler, secde edenler olarak görürsün, Allah'tan bir fazl ve O'nun rızasını ummaktadırlar...

Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) *"Uzun secde, tıpkı rüzgarın hazan yapraklarını döküşü gibi günahların dökülmesine neden olur."* buyururlar^{ss}.

İnsanın Allah'a secdesi, İblis için tahammülü en zor andır. Zira İblis, kibir ve kendini beğenmişliğinden dolayı Allah'ın emrine rağmen Hz. Adem'e (a.s) secde etmekten kaçınmış, neticede Allah'ın huzurundan kovularak ebediyen melun ilân edilmiştir.

Toprağa secdenin efdal olduğunu söylemiştik, özellikle Kerbela toprağına secde etmek namazın sevabını artırır. Zira "Cennet gençlerinin efendisi" olan Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) kanının döküldüğü ve türbesinin bulunduğu toprağına secde ediş, Allah'tan gayrisine eğilmeme ve yüce İslâm dini uğruna gözünü kırpmadan şehadete koşma ruhunu canlı tutar insan- da; cihad, şehadet ve insanca hürriyetin ilham kaynağı olan o mukaddes toprağına secde, insanı Kerbela'nın Aşura kültürüyle tanıştırap o muazzam kültürle yoğurur.

Sübhanallah

Hemen hemen bütün ibadetlerde, zikir ve tespihlerde, rükû ve secdelerde göze çarpan bu mukaddes ve anlamlı zikir sahih İslâmî akide ve inançlara kök salan ve insanla Rabbi arasındaki ilişkinin temelini teşkil edip O'nun Yüce sıfatlarından biri olan büyük bir hakikati içerir.

---

ss- Bihar, c.82, s.162.

Tevhid Allah'ı, tespih ve tenzih edip O'nu her nevi kusur, eksiklik ve acziyetten beri bilme esasına dayanır. Yüce Yaratacıcıyı eş ve ortaktan, benzer ve misalden, kusur ve acziyetten münezzehtir ve beri bilmeden katıksız bir tevhide ulaşabilmek mümkün değildir.

Adalet de tespih ve tenzih temeline dayalıdır; Allah Teala'yı her nevi zulüm ve haksızlıktan beri ve münezzehtir.

Peygamber ve masum imamların önderlikleri de bu tespih ve tenzih esasına dayalıdır; başka bir deyişle:

Yüce Allah kullarına yol gösterecek ve onları kusursuz olarak doğru yola hidayet edecek bir rehber ve kılavuzu da ima göndermiş, insanoğlunu bir lahza olsun kendi başına bırakmamıştır; Allah azze ve celle, insanları bir lahza olsun hüccetsiz ve başsız bırakmaktan beri ve münezzehtir.

Mead; yani kıyamet ve hesap günü inancı da "subhanallah" esasına dayalıdır. Zira meada inanmak, Allah Teala'nın iyilik ve kötülükleri karşılıksız bırakmayacağına, bir hesap günü olduğuna, tarih boyunca gelmiş geçmiş bunca peygamber ve diğer salih kulların emek ve zahmetlerinin boşa gitmeyeceğine inanmaktır. Meadsız bir hayat elbette ki abes ve anlamsızdır. Şanı Yüce Allah gayesiz ve amaçsız bir şey yapmaktan münezzehtir ve insanoğlunun varlık nedenini şu geçici dünya yaşamından ibaret tutmaktan beridir!

Allah'ı sevme ve O'na bağlanma duygusu da tespih ve tenzih esasına dayanır. O'nun her nevi kusur, kötülük ve noksanlıktan münezzehtir olduğuna inanmayan biri kalbini nasıl Allah'a verebilir?

İnsanın kendi rızası da tespihe dayalıdır. Ancak Allah'a yaptığı her işte hikmet olduğuna inanan ve O'nun hiçbir işinde kusur aramayan ve kusur görmeyen biri Allah'tan bütün kalbiyle razı olabilir.

Kulluk ve ibadet de yine tespih ve tenzih esasına dayalıdır; bir insan ancak mutlak ilim, kemal, kudret ve ölümsüzlüğe sahip bir mabuda ibadet ve kullukta bulunur ki bu da tespih ve tenzih anlamında gizlidir.

Takva ve tevekkül de bu esasa dayalıdır. Allah'ın güvenilir dayanak ve bütün varlık âleminin güç ve kudretinin kaynağı olan mutlak kudrete sahip bilge ve müdebbir olduğunun bilincine varmayan biri nasıl O'na tevekkül eder; O'nun hesaba çekeceği günden nasıl çekinir? Takva da insanın Yüce Allah'ı gaflet, cehalet, uyku ve habersizlikten münezzehten bilmesiyle mümkündür.

Kulluk ve ibadetin ruhu Allah'ı tespih ve tenzih edıştır.

Yüce Allah'ın, sevgili peygamberine (s.a.a) ibadet konusunda verdiği direktifler arasında en fazla üzerinde durulanı Allah'ı tespih ve tenzihdir. Kur'ân'da 16 yerde Hz. Resulullah'a (s.a.a) "Allah'ı tespih et" emri verilmektedir, "Gün doğmadan önce, gün batmadan önce, akşam ve gündüz vakitleri, sabahleyin ve akşam vakti, uykudan uyandığında... ibareleriyle Allah'ı tespih ve tenzihe davet edilmektedir.^{ss}

İmam Seccad "*Bir kul "subhanallah" dediğinde melekler ona selâm ederler.*" buyurmaktadır.^{ss}

Ne kadar da bereketli bir ticarettir bu!... Allah evliyanının sürekli zikir ve tespih etmeleri, kalplerinden Allah aşkını, dillerinden Allah'ın zikrini eksik etmemeleri boşuna değildir elbet!

Evet, biz de bütün varlık âlemiyle dil ve gönül birliği içinde bu ilâhî terennüme katılıyor ve meleklerle birlikte bütün varlığımız, bilincimiz ve yüreğimizle "Subhanallah!" diyoruz...

---

ss- bk. Tâha, 130; Ğafir, 55; Tur, 48.

ss- et-Tevhid, Şeyh Saduk, s.312.

Kunut

El açıp isteyeceksen, Allah'tan iste.

Zira cömert, kerim ve şefkatlidir O.^{ss}

Kunut, Yaradan'a el açıp, istediği her şeyi, ihtiyaç olan her şeyi O'ndan istemektir ki, namazın en çok tavsiye edilip vurgulanan müstehaplarından biridir.

Kunutun anlamı namazda Yüce Yaradan'a içini ve elini açma, itaat ve teslimiyetini dile getirip dua etmedir. Kunutta istenen her dua okunabilir. Yüce Yaradan'ın uzun kunutu sevdiği rivayet edilmiştir, Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyururlar:

Dünyada kunutları uzun olan kıyamet günü rahat olacaktır.^{ss}

En makbul namaz, kunutu uzun olan namazdır; Rabbu'l-Âlemin'in makamına vakıf olanlar O'nunla âşıkâne konuşur, içlerini O'na döker, kunutta uzun uzun dua eder, O'nun şânını överler... Çoğu İslâm âliminin ahvali nakledilirken namazda kunut duasını uzunca ve coşkuyla okudukları rivayet edilmektedir.

Teşehhüd

Her iki rekâtın sonunda ve her namazın bitiminde dizler üzerinde oturularak şehadeteyn getirilir ve Allah'ın birliğine, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadette bulunulur ki, bu inanç, yüce İslâm'ın esasıdır. Ardından, Hz. Resulullah'a (s.a.a) selâm ve salat gönderilir. Teşehhütte İslâm'ın inançsal slogan ve şiarları tekrarlanarak bu hak yola olan inanç pekiştirilir ve bu yolun sürdürüleceğine dair ahdedilmiş olunur. Teşehhüd, Allah ve Resülü'yle (s.a.a) biat

---

ss- Sâdi.

ss- Biharul-Envar, c.82, s.199 ve Cevahir, c.10, s.367.

yenilemek, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamber olduğunu itiraf ve ikrar etmek, onun Allah'ın "kul"u ve "elçisi" olduğuna şahadette bulunmaktır.

Bu tabirde, "kul"luk "peygamberlik"ten önce gelmektedir, bu Allah'a "kul" olmanın "elçilik"ten daha ileri bir merteye olduğunu gösterir. Başka bir deyişle Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) Allah'a "kul" olabildiği ve O'na kullukta kusur etmediği için peygamber seçilmiştir, yani peygamberliğin esas ve temelini "kulluk" oluşturmaktadır.

Allah'ın birliğine ve Resulü'nün risaletine şahadetten sonra, Hz. Resulullah (s.a.a) ve tertemiz soyuna selâm ve salavat gönderilmesi farzı gelir; namazda ona ve soyuna salat ve selâmda bulunmayanın namazı batıldır.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de müminlere Hz. Resulullah'a (s.a.a) salat ve selâmda bulunmalarını emretmiştir. Bu emri iblağ eden ilgili ayet nazil olduğunda "Ya Resulullah, size nasıl salat ve selâmda bulunacağımızı bize öğretin." diyen Müslümanlara efendimiz "Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ Âl-i Muhammed." buyurdular. Salavatın nasıl getirilmesi gerektiği Ehlişünet'in sahih kaynaklarında açıklanmıştır.^{ss}

İslâm'ın esas rumuzu ve parolası olan şahadeteynden sonra Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun mutahhar Ehlibeyt'ine salat getirilme zarureti, onunla Ehlibeyt'inin yekdiğerinden ayrılmayan bir bütün olduğunu göstermektedir.

Bizzat Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimizden ulaşan hadislerde, o hazrete verdiğimiz selâmların kendisine ulaştığı ve bu selâmların ahirette müminin önünü aydınlatan nurlara dönüştüğü buyrulmaktadır.^{ss}

---

ss- bk. Sahih-i Buhâri, c.8, Âl-i Muhammed'e salât bölümü.

ss- Kenzü'l-Ummal, c.1, s.488.

Yine bir hadis-i şerifte "Benim adım geldiğinde bana selâm ve salavat getirmeyen kimse cimridir." buyrulur.^{ss}

Salavat, Allah'ın rızasına ve duanın kabulüne neden olur ve müminin işlerini temizleyip düze çıkarır.^{ss}

Selâm

Allah Resülü'ne (s.a.a) selâm etmemiz bizler için saygı ve edebin bir gereği olup ona minnettarlığımızın bir ifadesidir.

"Selâm" sağlık, iyilik, güven, hayır ve bereket demektir ve aynı zamanda Allah-u Teala'nın isimlerinden biridir.^{ss}

En iyi selâm, Allah'ın rahmet ve bereketini de beraberinde getiren selâmdır, nitekim namazda biz de Hz. Resulullah'a (s.a.a) selâm verirken "Allah'ın selâm rahmet ve bereketi size olsun ey Allah'ın peygamberi" demekteyiz.

Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) selâm vermenin önemi, onun din yolunda olmadık zorluklara göğüs germiş olmasıdır; üzerine düşen elçilik görevini en mükemmel şekilde yerine getirmiş, kullarla Rabbi arasında en mükemmel bağlantıyı kurmuş olması nedeniyledir.

Ve kendimizi de selâmlarız namazda: *Selâm olsun bize ve Allah'ın salih kullarına*; selâm size ey varlık âleminin iyileri, ey yukarı âlemin melekleri ve gerçek müminler!...

Selâm, cennet ehlinin dilinden düşürmediği esenlik temennisidir^{ss} ve Yüce Allah da onları selâmlar.^{ss}

Melekler de kıyamette, kurtuluşa erenleri selâmlarlar.^{ss}

---

ss- Vesailu'ş-Şia, c.4, s.1220.

ss- Biharu'l-Envar, c.91, s.64.

ss- Haşr, 22.

ss- İbrahim, 23.

ss- Yâsin, 58.

ss- Ra'd, 24 (...sabrettiğimize karşılık selâm size).

Müminlere ve salih kullara bu şekilde selâm veren namaz ehli, kendisini bu liyakatli kullarla birlikte görür, yalnızlık duygusuna kapılmaz ve kurtuluşa erenlerin arınmışlık ve liyakat deryasında bulur kendisini.

Selâmla birlikte namaz sona ermiş ve bu manevî görüşmenin resmi vakti tamamlanmış olur.

Ama... Namaz tamamlanır tamamlanmaz seccadeyi hemen terk etmek mi gerekir?..

Dua, tazarru, dilek, şükür secdesi, namazın takibatı... Bütün bunlar, namazın tamamlayıcısı konumundadırlar; bu nedenle kısaca, namazdan sonraki bu amelleri de özetlemeye çalışalım.

NAMAZIN TAKİBATI

Namaz bittikten sonra seccadeden hemen kalkılmaz, Rahman'a el açılır, dua edilir, zikredilir, Allah'a hamd-u senâda bulunulur, ihtiyaçlar O'ndan istenir; kulluk ve ibadetin bu güzel ve manevî atmosferi böylece çabucak dağılmaz ve korunmuş olur. Müstehap duaları okumak ve namazın bu manevî atmosferinden kopmamak "namazın tâkibatı" olarak adlandırılır.

Ezanla ikamet nasıl namazı karşılamaya gitmek gibiyse, takibat ta namazı bir nevi uğurlamaktır.

İyi bir misafir, çağrıldığı yemekten önce ve sonra da ev sahibiyile sohbet ve muaşerette bulunup bu görüşmeden hemen bıkmayan kimsedir. Yemeğini yer yemez hemen sofradan kalkıp ev sahibine teşekkür dahi etmeden ve vedalaşma gereği bile duymadan davet edildiği yeri terk eden birinin bu yaptığı ancak kabalık ve densizliktir.

Namaz ilâhî bir farizadır. Namazdan önce namazı özlemek, ona hazırlanmak, camide veya seccadede zikir ve duayla namazı beklemek namaza bir nevi "hoş geldin" deyip onu karşılamaktır; bu anlamda takibat da namazı bir çeşit uğurlama sayılır. Takibata önem vermemek; namazı hafife almak ve âdeta onu baştan savmaktır.

İnşirah Suresi'nin 7. ayetinde "**Boş kaldığın zaman hemen başka bir işe sarıl ve Rabbine rağbet et.**" buyrulur.

Namaz farizasından sonra, müstehap olan dua ve yakarış başlar...

İmam Cafer Sâdık (a.s) *"Namazımı bitirince duayla, takibatla meşgul ol; sabah, öğle ve akşam namazlarından sonra yapılan dualar kabul görür."* buyururlar.^{ss}

Namazdan sonra okunması müstehap olan dua ve zikirleri, ilgili dua kitaplarında bulmak mümkündür.

H.z. Fatıma (s.a) Tesbihi

Her namazdan sonra yapılacak en iyi takibat, Hz. Fatıma (a.s) tesbihatıdır. Hz. Resulullah (s.a.a) efendimizin biricik kızı Hz. Fâtıma'ya (a.s) öğretmiş olduğu bu müstesnâ zikir 34 kez "Allahu ekber", 33 kez "elhamdulillah" ve 33 kez de "subhanallah"tan ibarettir.

Bu yüz zikirle Yüce Allah'ın büyüklüğünü anıp O'na hamd-u senada bulunmak ve O'nu tenzih ve tespih etmek, İmam Cafer Sâdık'ın da (a.s) buyurmuş olduğu üzere Allah indinde bin rekât müstehap namazdan daha hayırlıdır.^{ss}

Ehlibeyt İmamları'ndan Hz. Muhammed Bâkır (a.s) da şöyle buyururlar:

Hz. Fatıma (a.s) tesbihatından daha üstün bir tespih yoktur, eğer ondan daha üstünü olsaydı Hz. Resulullah (s.a.a) mutlaka onu Hz. Fatıma'ya (a.s) öğretirdi.^{ss}

Hadislerde, cennet gençlerinin efendisi olan Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) mübarek türbesinin toprağına secde etmenin pek faziletli olduğu geçer. Aynı şekilde onun toprağından yapılmış 34'lük bir tespih taşımanın pek sevap olduğu, zikredilmediği zamanlarda, sadece elinde çevirmenin bile iyi

---

ss- Müstedrekü'l-Vesâil, c.1, s.336.

ss- Müstedrekü'l-Vesail, c.1, s.336.

ss- Vesailu'ş-Şia, c.4, s.1024.

bir amel sayıldığı hatırlatılır,^{ss} zira bunun mümin için yapıcı ve yetiştirici olduğu, Allah yolunda cihad ve kıyam kültürünü çağrıştırarak mümini daima cihad ve kıyama hazır hâlde tuttuğu vurgulanır.

Ehli-sünnet kaynaklarında bu tesbihatın önemi etraflıca anlatılmıştır.^{ss}

Bu tesbihatın yavaş, düşünerek ve söylediği zikrin anlamını bilerek yapılması gerekir. Süratle ve sırf bir şeyler söylemiş olmak için zikredilmez, Hz. Fatıma (a.s) tespihi ne kadar yavaş ve düşünülerek yapılırsa insanı bir o kadar Allah'a yaklaştırıp kemal ve olgunluğa neden olur.

Şükür Secdesi

Namazın takibatından biri de şükür secdesidir.

Yüce Allah'a sonsuz nimetleri için teşekkürde bulunmak ve şükranlarımızı dile getirmek amacıyla namazdan sonra secdeye kapanıp şükürde bulunmamız hem Yüce Allah'ı hoşnut eder, hem kalbimizde O'nun sevgisini artırır, hem nimetlerinin bereketinin artmasına neden olur.

Hadislerde bu secdeye çok önem verilmiştir.^{ss} Şükür secdesinde hiçbir zikir söylenmese dahi sadece secdeye kapanıp kullukta bulunma nimetini lütfettiği için Allah'a hamdetmek yeterlidir; ancak, "şükren lillah" veya "hamden lillah" gibi zikirlerin söylenmesi yeğdir. Bir hadis-i şerifte şükür secdesine kapanıp bir nefeslik sürede "Ya Râb!" zikrini tekrarlayan kula

---

ss- Cevahiru'l-Kelam, c.10, s.405.

ss- Sahih-i Müslim, c.1, s.418; Sahih-i Buhari, c.1, s.110; Sünen-i İbn Mâce, c.1, s.299.

ss- Biharu'l-Envar c.83'te Ehlibeyt'ten bu hususta 63 hadis-i şerif nakledilmiştir.

Allah Teala'nın hemen cevap verdiği ve *"İsteğini söyle, hemen yerine getireyim."* buyurduğu geçer.^{ss}

İmam Cafer Sâdık (a.s) namazdan sonra şükür secdesinde bulunmanın Allah'ın hoşnutluğuna yol açıp namazın mükemmelleşmesini sağladığını ve meleklerin takdirini kazandığını söyler, Allah Teala, onun bu hareketini pek beğenen meleklerle *"Bana şükreden bu kulumun hak ettiği karşılık nedir şimdi?"* diye sorar, onlar da *"Senin rahmetin, cennetin, onun sorunlarının giderilmesi..."* diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah azze ve celle *"O bana nasıl teşekkür ediyorsa ben de ona teşekkür ederim."* buyurur." Evet, bu son cümle, Allah'ın rıza ve hoşnutluğunun bütün nimetlerden üstün olduğunu gösteriyor.^{ss}

---

ss- age. c.83, s.205.

ss- Vesail, c.4, s.1071.

CUMA NAMAZI

İslâm'da ibadetin bazen manevî boyutuna ilaveten sosyal ve siyasî boyutu da vardır; bu tür ibadetler açık, aşikar, cemaat hâlinde, yani topluca yapılır ve birtakım özel adâp ve kuralları vardır. Bu mukaddes ve görkemli ibadetlerden biri Cuma namazıdır, Cuma namazı sayesinde İslâm ümmeti ibadetin manevî ve ruhi faydalarının yanı sıra, sosyal ve siyasî faydalara da kavuşur.

Cuma namazı İslâm'ın şevket ve ihtişamının tecellisi, Müslümanların azametinin göstergesidir, safların vahdet ve birliğini pekiştirir, düşmanların komplo ve oyunlarını bozar.

Cuma namazı iki rekâttır ve imam iki hutbe okur, ayrıca Cuma namazı öğle namazı yerine geçer. Cuma hutbesinde ahlâkî ve dinî konuların yanı sıra, Müslümanların sosyal, ekonomik ve siyasî meselelerinin de konuşulması ve ümmetin takva ve siyasî bilincinin yükseltilmesi, İslâm düşmanlarının oyun ve komplolarının cemaate açıklanması farzdır. Cuma namazı bu muazzam boyutuyla, Müslümanların fikrî sahalarda aydınlanıp gelişmesini sağlar.

İslâm dini, Cuma namazına sürekli olarak katılmayı önemle tavsiye etmiş, hatta geçerli hiçbir özrü olmaksızın cemaate ve Cuma'ya katılmamanın bir nevi nifak belirtisi olduğunu hatırlatmıştır.

Hiz. Resulullah (s.a.a) "Hiçbir özü ve hastalığı olmadığı hâlde bilerek üç hafta ard arda Cuma namazına katılmayanın kalbine nifak mührü vurulur." buyurmuşlardır.^{ss}

Cuma namazı, fakirlerin haccıdır,^{ss} Allah Teala'yı anmaktır, nitekim Cuma Suresi'nin 9. ayetinde şöyle buyrulur:

Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman hemen Allah'ı zikretmeye koşun ve alışverişi bırakın.

Cuma günü istirahat ve temizliğin yanı sıra, Müslümanların manevî ve siyasi boyutlarını da takviye etmeleri için İslâm'da tatil ilân edilmiştir.

Müslümanlar arasına tefrika ve ayrılık düşürüp zayıflatmaya çalışan ve bu yolda akla gelmedik oyunlar tertipleyen İslâm düşmanları, Cuma namazının kılınmasından büyük rahatsızlık duyar ve bu iman kalesini yıkabilmek için ellerinden geleni esirgemezler.

Rahmetli İmam Humeyni'nin (k.s) sürekli şöyle dediği bilinmektedir:

Daima cemaatleşin, Cuma namazlarını görkemli şekilde eda edin, diğer cemaat namazlarına da aynı şekilde ziyadesiyle önem verin, bilin ki şeytanlar namazdan korkarlar, camiden korkarlar.^{ss}

---

ss- age. ,c.5, s.6.

ss- age. c.5, s.5.

ss- Sahife-i Nur, c.12, s.149.

YAĞMUR NAMAZI

Müstehap namazlardan biri de "yağmur namazı"dır. Açıklayacağımız şartlarda kılınan yağmur namazı, Allah Teala'dan yağmur yağdırmasını, kıtlık ve kuraklığı gidermesini ve ekinleri yeşertmesini istemek için kılınır; buna "istiskâ namazı" da denilir.

İmam Humeyni'nin (k.s) "*Tahriru'l-Vesile*" adlı eserinde şöyle geçer:

Yağmur namazı müstehaptır, nehirlerin suyu azaldığı ve yağmur yağmadığı zaman kılınır. Yağmurun kesilmesinin nedeni günahların artması, nimetlere nankörlük edilmesi, insanların hak ve hukukunun gözetilmemesi, alış verişte dürüst davranılmaması, zulüm, hile, iyiyi emretme ve kötüden sakındırma prensibinin terk edilmesi, zekât verilmemesi, Allah'ın emirlerine aykırı yargı ve yönetimde bulunulması gibi nedenler Allah'ın gazabına ve yağmurun kesilmesine sebep olur.^{ss}

Yağmur namazı da Ramazan ve Kurban bayramları gibi iki rekâttır ve cemaatle kılınır. Her rekâtında bir Fatiha ve ardından herhangi bir başka sure okunur; ilk rekâtında 5, ikinci rekâtında da 4 tekbir vardır. Her rekâta, bu tekbirlerin her birinden sonra bir kunut vardır ve kunutta, yağmur istenen bir duanın okunması evlâdır.

---

ss- Bu hususta hadisler için bk. Men Lâ Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.524.

Yağmur namazının adabı şöyle özetlenebilir:

- Surelerin yüksek sesle okunması
- Üçüncü gün pazartesi veya cumaya denk gelecek şekilde üç gün ard arda oruç tutmak.

– İmamın cemaatle birlikte şehir dışına çıkması, tam bir huzur, vakar, huşu ve ilâhî bir teslimiyet içinde ve Yüce Allah'ın lütfuna ihtiyaç duyarak namaz kılınabilecek temiz bir yer seçmesi, imamın ve cemaatin acınacak ve muhtaç bir hâle bürünmesi (ör: yalın ayak olmak vb. gibi)

– Minberin de birlikte götürülmesi, müezzinlerin bu cemaate katılması; yaşlılar, çocuklar ve bu ahalinin hayvanlarının da oraya götürülmesi, özellikle çocukların ve minik bebeklerin annelerinden ayrılması (böylece ağlaşma olacak ve bu da Allah'ın merhametiyle rahmetinin inmesine yol açacaktır.)

– İmam, namazdan sonra abasının sol omuzu sağ, sağ omuzu da sol omzuna gelecek şekilde abasını çevrik giymeli ve sağ tarafına doğru yüksek sesle yüz tekbir ve sonra da sol tarafına doğru yüz tekbir getirdikten sonra yüz kere Allah'a hamd ve şükürde bulunmalıdır. Cemaat de ona katılmalı, onunla birlikte zikretmelidir. Bu şükür zikri tamamlandıktan sonra imam dua etmeli, cemaat de amin demelidir, bu dua ve zikirler tam bir yakarış, figan ve tazarru hâliyle eda edilmelidir.

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) tertemiz Ehlibeyt'inin öğrettiği duaların tercih edilmesi yeğdir.^{ss}

Bu cümleden olmak üzere Sahife-i Seccadiye'nin 19. duasıyla Hz. Ali'nin yağmur namazı hakkındaki duası tavsiye edilmiştir.^{ss}

Yakın tarihte kılınan yağmur namazlarının en unutulmaz olanı, İran'ın İngiliz işgalinde bulunduğu yıllarda Kum

---

ss- Tahriru'l-Vesile, İmam Humeyni (k.s), c.1, s.254.

ss- Müstedreku Nehci'l-Belâğa, c.6, s.268 ve Men Lâ Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.527.

kentinde Ayetullah Seyyid Muhammed Taki Honsâri hazretlerinin (k.s) kıldığı yağmur namazıdır. Bu namazın hemen akabinde yağmur yağmaya başlamış, ecnebiler bu kerametten fevkalâde etkilenmişlerdir. İlâhî rahmet ve merhametin nazil olmasına yardımcı olan unsur, samimi bir teslimiyet ve tövbe hâli, ihlasla üzülme, Allah'ın azamet ve kudreti karşısında teslimiyetle eğilip ihtiyacını O'ndan isteme ve özellikle cemaatin bütün kalbiyle Allah'a yönelmesi, O'nun rahmet ve merhametine sığınmasıdır. Allah azze ve celle bazen hayvanlara acıyarak yağmur indirir de, bundan insanlar da nasip lenmiş olur...

Hadis-i şerifte anlatılan şu vakıa epey düşündürücüdür:

Hz. Süleyman (a.s) sahabetiyle birlikte yağmur namazı kılmaya giderken yolda bir karıncanın duaya durduğunu ve *"Ya Rabbim! Biz de senin kulunuz ve senin rızıkına muhtacız, insanoğlunun işlediği günahlar yüzünden bizim de ölmemize gönlün razı olur mu?"* diye yakardığını gördü. Bunun üzerine, refakatindekilere dönüp *"Geri dönün."* buyurdu *"Sizden başkasının duası sizi yağmura kavuşturdu!"*^{ss}

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle anlatır:

Firavun'un adamları bir gün onun huzuruna çıkıp Nil'in kuruduğunu ve bu gidişle herkesin susuzluktan öleceğini söylediler. Firavun, onları gönderdikten sonra gece yarısı Nil nehrine gidip ellerini semaya açarak *"Ya Rabb! Senden gayrisinin bize su vermeye muktedir olmadığına inandığımı bilirsin; o hâlde bize su ver"*. diye yalvardı; aynı gecenin sabahı Nil, eskisi gibi coşup akar oldu.^{ss}

---

ss- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.524.

ss- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.526.

BAYRAM NAMAZI

Müstehap namazlardan biri de Ramazan ve Kurban bayramı namazlarıdır. İki rekât olan bu bayram namazlarında 9 tekbir ve 9 kunut vardır; birinci rekâta 5, ikinci rekâta 4 tekbir vardır ve bu tekbirler rükûdan öncedir; her tekbirden sonra kunut duası okunur.

Bir ay süren ramazan orucunun ardından, şevval ayının 1. günü kılınan Ramazan Bayramı namazı; Allah Teala'ya, bu farizayı yerine getirmeyi nasip ettiği için şükranda bulunmak üzere kılınan şükür namazıdır ve oruç tutan müminler için bir ödüldür.

İmam Muhammed Bâkir (a.s), sahabeden Cabir'e (r.a) şöyle buyurmuşlardır:

Şevval ayının ilk günü girdiğinde gökyüzünden bir münadi şöyle seslenir: "Ey müminler! Ödüllerinizi almaya koşun!" Ey Cabir, Allah'ın verdiği ödül, şu sultanların verdiği ödüllere hiç benzemez!^{ss}

Ramazan bayramı, en büyük İslâm bayramlarından biridir, bu büyük günde kılınan özel namaz, kulla Rabbi arasındaki bağları pekiştirip güçlendirdiği gibi, bayram sevinci ve coşkusuna da ilâhî ve manevî bir renk kazandırır.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

Ramazan bayramı ve bu bayramda kılınan özel namaz, Müslümanların bir araya gelip Yüce Allah'ı

---

ss- Vesail, c.5, s.140. Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c:1, s.511.

tekbir ve tenzih ederek O'nun sayısız nimetleri karşısında şükran ve hamd-u senâda bulunmaları içindir; Ramazan bayramı, Müslümanların bir araya gelmesi, birlikte sevinmesi demektir, o gün zekât günüdür, Yüce Yaradan'a yönelme ve O'na el açarak yalvarıp tazarruda bulunma günüdür.^{ss}

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur:

Ey insanlar! Ramazan bayramı iyilerin ödüllendirildiği ve kötülerin ziyan ettiği gündür, kıyamete en fazla benzeyen gündür bu! Evlerinizden çıkıp da namaz kılacığınız yere (musalla) doğru akın ettiğinizde, kabirlerinizden kaldırılarak mahşer meydanına doğru götürüleceğiniz günü hatırlayın... Bayram namazına durduğunuzda, Kıyamet günü Allah Teala'nın huzuruna çıkarılacağınızı hatırlayın; evlerinize döndüğünüzde, cennet veya cehennemdeki evlerinize döneceğiniz ânı yâd edin...^{ss}

Ramazan ve Kurban bayramı namazlarına katılıp o muazzam cemaatle birlikte olmak İslâm ümmetinin deryasına katılmak ve bir ay boyunca Rabbine itaat ve ibadetle meşgul olan kullara Yüce Allah'ın rahmet ve mağfiretinin ulaşmasını çabuklaştıran toplu ibadete iştirak demektir.

Bayram günü ve namaz sırasında Müslüman, fevkalâde bir kulluk ve ibadet atmosferine girer, huzur ve huşu içinde bütün varlığı maneviyat ve Allah'a teslimiyet duygularıyla dolup taşar; bunun yanı sıra Müslümanlar arasında kardeşlik ve beraberlik bağlarını güçlendirip samimiyeti artırır.

Ramazan bayramı namazının kunutunda "Allahumme ehle'l-kibriyai ve'l-azame" duası okunur; Yüce Yaratıcı büyüklük azamet ve celal sıfatlarıyla anılır ve Hz. Resulullah'la

---

ss- Vesailu'ş-Şia, c.5, s.141. Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c:1, s.522.

ss- Vesailu'ş-Şia, c.5, s.141.

(s.a.a) tertemiz Ehlibeyt'inin yüzü suyu hürmetine Allah'tan rahmet, mağfiret ve bağışlanma dilenir, salih kulların en iyi istekleri istenir, bütün kötülüklerden Allah'a sığınılır, "Affet, Ya Rabbim bizleri affet!..." yakarışlarının nurlandırdığı şükür secdeleri bu ibadet, teslimiyet ve kulluğun en yüce doruklarıdır.

SÜNNET NAMAZLAR

Sevgi ve merhamet kaynağı Yüce Allah'a duyulan ilgi ve kulluk aşkı, insanın vazife olarak belirlenen farzlara ilaveten ibadette bulunmasına, sünnet ve müstehap ibadetlere de aşkla yönelmesine neden olur; bunun en bariz göstergesi sünnet namazlarıdır.

Rabbine aşık olan bir kul, sırf farz namazlarla nasıl iktifa eder, sünnetlere nasıl sarılmaz?! "Nafile" namazları olarak da bilinen sünnet namazları pek fazladır ki bunların günlük (yevmiye) farzlar yanında kılınanları şunlardır:

Sabah namazının farzından önce 2 rekât.

Öğle namazının farzından önce 8 rekât.

İkinci namazının farzından önce 8 rekât.

Akşam namazının farzından sonra 4 rekât.

Yatsı namazının farzından sonra oturarak 2 rekât.

Teheccüd veya gece namazı 11 rekâttır ve sabah ezanından önce -teheccüd-, iki rekâti şef namazı ve bir rekâti da Vitr namazı adıyla bilinir.

Bu namazlara Arapçada "gerekli farzdan fazla olan" anlamında "nafile namazlar"ı denir.

Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) gece namazı farz kılınmıştı, Allah Tealâ onun gecenin belli bir saatinde uyanıp ibadetle meşgul olmasını ve böylece yüce bir dereceye ulaşmasını istemiştir.^{ss}

---

ss- İsra, 79.

Hadis-i şerifte şöyle geçer:

Müstehap namazlar, Allah Teala'nın huzuruna takdim edilen hediyelerdir, her halükârda kabul edilirler.^{ss}

Nafile veya sünnet namazlar konusunda kaynak eserlerde birçok hadis zikredilmektedir.^{ss}

Müstehap namazlar, farzlardaki hata ve noksanların bir nevi telafisi sayılır, başka bir deyişle Allah rızası için verilen sadaka gibidir. Özellikle gece namazı, kulla Rabbi arasındaki âşikane irtibatın eseridir, herkesin uykuda olduğu bir zamanda uyanıp gecenin lâhuti sessizliğinde Rabbine el açıp yakan kul, bu gece namazıyla O'nun rıza ve mağfiretini talep eder, gözyaşları içinde kıyama durur, rükûa iner, secdeye kapanır ve Yüce Yaraticısının affına ve merhametine sığınır.

Evliyalar ve salihler gece namazı kılar, uzun kunutlar ve secdeler eder, sünnet namazlara sımsıkı sarılır, gözyaşlarıyla gecenin zulmetini nura çevirirler.

Büyük âlimler, arifler ve bütün kalbiyle Allah'a bağlanan gönül ehli, gece namazını terk etmemeye özen gösterir.^{ss}

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

Beni sevdiğini iddia ettiği hâlde geceleyin uyuyakalan ve beni anmadan sabahlayanın bu sevgisi yalandır. Kim sevdiğiyi yalnız kalmayı, halvet edip baş başa olmayı istemez?^{ss}

Nafile ve sünnet namazları, insanı öyle bir dereceye ulaştırır ki Hak'tan gayrı şey görmez olur, gönlü gözü açılır, Hak'tan gayrisini duymaz, ettiği her dua kabul olur.^{ss}

---

ss- Kısaru'l-Cümel, Nafile kelimesi

ss- Biharu'l-Envar'ın 84. cildinin tamamı bu konuya ayrılmıştır.

ss- Gece namazı için ilmihâl kitaplarının yanı sıra *Mefatihü'l-Cinan*'a da müracaat edilebilir.

ss- Müsbahu'ş-Şerîâ.

ss- Sevabu'l-A'mâl, s.88.

CEMAAT NAMAZI

Namazda uyulması gereken en önemli noktalardan biri de, cemaatle kılınmasıdır. Cemaat namazının büyük ödülleri vardır, ferdî ve sosyal fayda ve bereketleri fevkalâde fazladır.

Cemaat namazı Allah'ın birliğine inanan Müslümanların şevket ve görkeminin mazharıdır, bireyin tevhidi bir ibadette toplumla bütünleşmesi ve damlanın deryaya katılmasıdır; vahdetin başlangıcı ve kardeşlik ruhunun pekişmesi, güçlenmesidir.

Cemaat namazı Müslümanların yekdiğerini tanınması, birbirinin hâlerinden haberdar olması, ihtiyaç ve problemlerinin bilinmesi için müsait bir ortamdır. Cemaat namazı, en mükemmel, en büyük, en samimi ve masrafı en az olan bir toplanma şeklidir. Cemaat namazı:

İslâm düşmanlarının gözüne diken gibi batar.

Disiplin, saflar arasında birlik ve vahdet, vaktin doğru ve dakik şekilde değerlendirilmesi, bireyselcilik ve bencillikle mücadele demektir. Kırgınlıklar ve dargınlıkların giderilmesi, uhuvvet ve kardeşlik ruhunun geliştirilmesidir.

Namaz vakti girdiğinde, bekleyip cemaatle kılmak müstehaptır. Biraz gecikerek de olsa, cemaatle kılınan namaz, tam vaktinde ama tek başına kılınan namazdan yeğdir. Keza, kısa ve çabucak bitse bile cemaatle kılınan namazın fazileti, daha yavaş ve uzun sürede kılınsa bile tek başına eda edilen namazın faziletinden üstündür.^{ss}

---

ss- Rahmetli İmam Humeyni'nin İlmihâl risalesi, 1402. hüküm.

Bir hadiste, cemaate katılanların on kişiden fazla olması hâlinde o cemaatin kazandığı sevabın sayı ve hesaba sığmayacağı buyrulmaktadır.

Cemaat namazını kıldıran imam âdil, takvalı ve liyakatli olmalı, cemaat ona uymalıdır.

Bu şart takva ve adaletin İslâm'da esas ölçü olduğunu ve bu ölçüye sahip olanlara itaat edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Cemaat namazının önemsenmemesi Allah'ın emrinin önemsenmemesi demektir, keza, cemaate önem vermek Allah'a itaatin güzel bir kıstasıdır.

Cemaat kılmak için evinden çıkan veya camide cemaati bekleyen kimse bu süre zarfında namaz kılmanın sevabını kazanır.^{ss}

Cemaat namazında cemiyet ne kadar fazla olursa sevabı da bir o kadar artar. Nitekim hadis-i şerifte "*Cemaat namazını seveni, Allah sever.*" buyrulmaktadır.^{ss}

Bir başka hadiste Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

Cemaat namazının safları, dördüncü gökteki meleklerin safları gibidir.^{ss}

İmamın Adaleti

Cemaat namazı dinî bir toplanma ve bir lidere uyma anlamlarını da taşıdığından, imam; cemaatin en iyi, en dürüst ve en âdil bireyi olmalıdır. İmam, dürüstlük ve imanına cemaatin güvendiği kimse olmalıdır.

Günahkâr ve laubali insanlar imam olamaz.

---

ss- Kenzü'l-Ummal, c.8, 22818. hadis.

ss- Müstedrekü'l-Vesail, c.1, s.488.

ss- age.

Hadis-i şerifte " *Aranızda en üstün ve en iyi olanlarınızı imam seçin.*" şeklinde buyrulur^{ss}

İmam Muhammed Bâkır (a.s) "*İmam, bilge ve fikir sahibi olmalıdır.*" der.^{ss}

Cemaate imamet edebilme şartı gûnahtan uzak durma, dürüstlük, dindarlık ve bilgelik olunca o cemiyetin de bu vasıflar doğrultusunda hareket edeceği ve bunları ölçü alacağı apaçık ortadadır.

Adaletin ne olduğu hakkında çok şeyler söylenip yazılmıştır, rahmetli İmam şöyle diyor:

Adalet, insanı büyük günahları işlemekten veya küçük günahları ısrarla tekrarlamaktan alıkoyan ve insanın kendi içinden kaynaklanan bir ruh haletidir.^{ss}

İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) "Âdil insan kimdir?" diye sorulduğunda "*Gözünü namahreme kapatan, dilini gûnahtan ve eli de zulümden koruyan kimsedir.*" buyurdular.^{ss}

Bir hadis-i şerifte Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Alışverişte haksızlık etmeyen, konuşurken yalan söylemeyen ve sözünü tutan kimse mürüvvetli ve âdil kimsedir.^{ss}

Cemaat namazının önemi ve imamın adaleti konusunda bu kadarın yeterli olacağı kanaatindeyiz...

Namazlarımızı cemaatle kılmaya çalışalım.

Dinî içerikli bu tür toplanma ve cemaatleşmelerin kıymetini bilelim...

---

ss- Men La Yahzuru'l-Fakih, c.1, s.377.

ss- Müstedreku'l-Vesail, c.1, s.492.

ss- Tahriru'l-Vesile, c.1, İmam olmanın şartları.

ss- Biharul-Envar, c.75, s.248.

ss- age. c.67, s.1.

Düşmanı tezyif edip Müslümanlar arasında birlik ve kardeşliği pekiştiren "cami" siperlerini boş bırakmayalım...

Türlü bahanelerle kendimizi cemaat namazının feyiz ve bereketlerinden mahrum etmeyelim...

Ve Yüce Yaradan'a el açıp bütün kalbimizle yakarıyoruz:
Ya Rabbi!

Bize sadece senin kulun olmayı ve sana gerçek kul olmanın gereklerini yerine getirmeyi nasip et ve bunda irademizi kararlı kıl!

Sana ibadette bulunma aşkını gönlümüzde alevlendir.

Hayatımızı, yeteneklerimizi, fikrimizi, fizikî ve ruhî gücümüzü senin itaatin ve rızan doğrultusunda kullanma tevfiği ver bize.

Bizi "namaz kılanlar"dan et...